

دوره یازدهم-سال چهارم

تاریخ چاپ ....

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

شماره چاپ

شماره سابقه چاپ

شماره ثبت

...

...

۸۹۶

گزارش یک‌شوری

تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۰

گزارش کمیسیون اقتصادی به مجلس شورای اسلامی

«**طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران**» که جهت بررسی به کمیسیون اقتصادی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شده بود با حضور مسئولان دستگاههای اجرائی ذی‌ربط، کارشناسان مرکز پژوهش‌های مجلس و دیوان محاسبات مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفت و در جلسه مورخ ۱۴۰۲/۰۹/۲۱ با اصلاحاتی در متن به اتفاق آراء تصویب رسید. اینک گزارش آن در اجرای ماده (۱۴۳) قانون آیین‌نامه داخلی تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌گردد.

رئیس کمیسیون اقتصادی

محمدرضا پورابراهیمی

معاونت قوانین

طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران

فصل اول- تعاریف و اهداف

ماده ۱- اختصارات و اصطلاحات بکاررفته در این قانون، در معانی مشروح ذیل است:

الف. بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ب. هیأت عالی: هیأت عالی بانک مرکزی.

پ. رئیس کل: رئیس کل بانک مرکزی.

ت. معاون تنظیم‌گری و نظارت: معاون تنظیم‌گری و نظارت بانک مرکزی.

ث. شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی: شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی بانک مرکزی.

ج. شورای فقهی: شورای فقهی بانک مرکزی.

چ. شبکه بانکی: مجموعه مؤسسات اعتباری که به موجب قانون یا با مجوز بانک مرکزی به انجام عملیات بانکی اشتغال دارند.

ح. مؤسسه اعتباری: شخص حقوقی که با مجوز بانک مرکزی یا به موجب قانون، تحت عنوان «بانک» یا «مؤسسه اعتباری غیربانکی» به انجام عملیات بانکی مبادرت می‌نماید.

خ. گروه مؤسسه اعتباری: شامل مؤسسه اعتباری و سایر اشخاص حقوقی است که به تشخیص شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی بتوانند مؤسسه اعتباری را در معرض مخاطره حائز اهمیت قرار دهند. شرکت‌های تابعه و وابسته مؤسسه اعتباری، در صورتی که مؤسسه اعتباری مالک حداقل ده درصد (۱۰٪) سهام آن شرکت بوده یا به تشخیص بانک مرکزی، حداقل یک‌عضو هیأت مدیره شرکت مزبور توسط مؤسسه

اعتباری تعیین شده باشد، جزء گروه مؤسسه اعتباری هستند.

د. عملیات بانکی: دریافت سپرده از اشخاص حقیقی یا حقوقی و اعطای تسهیلات یا ایجاد اعتبار.

ذ. خدمات بانکی: مجموعه اقداماتی غیر از عملیات بانکی، نظیر نگهداری و نقل و انتقال وجوه، صدور ضمانتنامه و گشایش اعتبار اسنادی، خرید و فروش ارز، اجاره صندوق امانات و نظائر آن‌ها است که مؤسسه اعتباری می‌تواند در چهارچوب قوانین مربوط به مشتریان ارائه دهد و در قبال آن کارمزد دریافت کند.

ر. بانکداری اسلامی: الگوی خاصی از بانکداری است که در آن، عملیات و خدمات بانکی در چهارچوب اهداف نظام اسلامی و سازگار با شریعت و موازین اسلامی تنظیم می‌گردد. عملیات بانکی در بانکداری اسلامی در سه حوزه بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)، بانکداری تجاری و بانکداری توسعه‌ای، با رعایت احکام و الزامات مصرح در این قانون، اجرا می‌شود.

ز. بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه): مأموریت بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)، تأمین نیازهای مالی ضروری خانوارها و کسب و کارهای کوچک است. در بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)، عملیات تجهیز منابع بدون پرداخت سود انجام شده و عملیات تخصیص منابع نیز بدون دریافت سود انجام می‌شود.

ژ. بانکداری تجاری: مأموریت بانکداری تجاری، تأمین سرمایه ثابت و در گردش مورد نیاز واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی، و تأمین مالی خانوارها برای خرید انواع کالاها و خدمات از روش‌های غیر قرض الحسنه است. تجهیز منابع در بانکداری تجاری از محل سپرده‌های سرمایه‌گذاری عام و خاص، و تخصیص منابع از طریق اعطای تسهیلات یا تأمین مالی مشارکتی انجام می‌شود.

س. بانکداری توسعه‌ای: مأموریت بانکداری توسعه‌ای، تأمین منابع بلندمدت برای توسعه انواع زیرساخت‌های ملی و منطقه‌ای، ایجاد یا توسعه واحدهای بزرگ تولیدی، بازآفرینی محلات فرسوده و انبوه‌سازی مسکن، تأمین سرمایه خطرپذیر برای طرح‌های نوآورانه و دانش‌بنیان و سایر سرمایه‌گذاری‌های

بلندمدت موردنیاز برای پیشرفت کشور است. تجهیز منابع در بانکداری توسعه‌ای از محل منابع دولت و صندوق توسعه ملی، خطوط اعتباری موضوع ماده (۴۷) قانون بانک مرکزی، انتشار انواع اوراق مالی اسلامی بلندمدت، ازجمله اوراق گواهی سپرده سرمایه‌گذاری خاص، و تخصیص منابع از طریق روش‌های مشارکت در سود و زیان، ازجمله ایجاد «شرکت پروژه» انجام می‌شود.

ش. فراگیری مالی: منظور از فراگیری مالی، گسترش دسترسی عادلانه خانوارها و واحدهای اقتصادی (تولیدی، تجاری و خدماتی)، به‌ویژه کسب و کارهای کوچک و متوسط، به انواع عملیات و خدمات بانکی، شامل امکان سپرده‌گذاری و دریافت تسهیلات، متناسب با نیاز خانوارها و واحدهای اقتصادی است.

ص. اشخاص تحت نظارت: منظور، «اشخاص تحت نظارت» بانک مرکزی، مصرح در بند (ر) ماده (۱) قانون بانک مرکزی است.

ض. اشخاص مرتبط: در این قانون هر جا عبارت «اشخاص مرتبط» به کار رفته، منظور، «اشخاص مرتبط» با مؤسسه اعتباری است. «اشخاص مرتبط»، اشخاص حقیقی یا حقوقی هستند که واجد رابطه مالکیتی مؤثر مستقیم یا غیرمستقیم (ولو با چند واسطه)، نمایندگی (اعم از نمایندگی قراردادی، قانونی و قضائی)، مدیریتی یا شراکت تجاری با مؤسسه اعتباری بوده، یا دارای قرابت نسبی یا سببی (طبقه اول یا درجه یک از طبقه دوم) با سهامداران مؤثر یا مدیران مؤسسه اعتباری باشند. تشخیص مصادیق، بر عهده بانک مرکزی است.

ط. مالک واحد: منظور از مالک واحد، همان است که در تبصره (۱) ماده (۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی مصوب ۱۳۹۷/۳/۲۲ و اصلاحات بعدی آن آمده است.

ظ. سهامدار مؤثر: «مالک واحد»ی است که به تشخیص بانک مرکزی، یک یا چند عضو هیأت‌مدیره مؤسسه اعتباری توسط او انتخاب می‌شود.

ع. ذی‌نفع واحد: به دو یا چند شخص حقیقی و یا حقوقی برخوردار از روابط خویشاوندی، نمایندگی، مالکیتی، مدیریتی، مالی، کنترلی و مانند آن گفته می‌شود

که دارای منافع مشترک بوده و متقابلاً، زیان یا مشکلات مالی یکی از آن اشخاص، به شخص یا اشخاص دیگر منتقل می‌شود. ویژگی‌های ذی‌نفع واحد در قانون بیان می‌شود و تعیین مصادیق آن در چهارچوب قانون برعهده بانک مرکزی است.

غ. **بازسازی:** مجموعه اقداماتی که مؤسسه اعتباری باید حسب درخواست بانک مرکزی در چهارچوب این قانون و به‌منظور بازیابی سلامت مالی یا بهبود شاخصهای احتیاطی خود انجام دهد.

ف. **گزیر:** مجموعه اقداماتی که تحت راهبری بانک مرکزی به‌منظور صیانت از منافع عموم و حفظ ثبات مالی در مؤسسات اعتباری که با ناترازی مواجه شده یا در معرض ورشکستگی قرار گرفته‌اند، در چهارچوب قانون، اجراء می‌شود.

ق. **قانون بانک مرکزی:** قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۰۳/۳۰ مجلس شورای اسلامی که در ۱۴۰۲/۰۸/۱۷ از سوی مجمع تشخیص مصلحت نظام موافق با مصلحت نظام تشخیص داده شد.

ماده ۲- اهداف موردنظر از تصویب این قانون عبارت است از:

۱. اجرای بانکداری اسلامی؛
۲. افزایش اثربخشی شبکه بانکی در رشد اقتصادی و پیشرفت کشور؛
۳. تسهیل و ترویج سنت قرض‌الحسنه، افزایش سهم بانکداری اجتماعی (قرض‌الحسنه) و بانکداری توسعه‌ای در نظام بانکداری کشور و کاهش هزینه تأمین مالی؛
۴. ارتقاء شاخص فراگیری مالی و عدالت در پرداخت تسهیلات؛
۵. تجهیز بانک مرکزی به ابزارهای قانونی موردنیاز برای اجرای جزء (۱) بند (ه) سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی^۱؛

---

^۱ جزء (۱) بند (ه) سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی: «تداوم اعمال حاکمیت عمومی دولت پس از ورود بخش‌های غیردولتی از طریق سیاست‌گذاری و اجرای

۶. گسترش و کارآمدسازی نظارت بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری با تأکید بر «نظارت پیشینی»؛

۷. فراهم نمودن ابزارهای قانونی لازم برای بازسازی و گزیر مؤسسات اعتباری ناسالم.

فصل دوم: تأسیس و فعالیت مؤسسه اعتباری

مأموریت شبکه بانکی

ماده ۳-

الف. مأموریت شبکه بانکی کشور، امکان‌پذیر نمودن پس‌انداز و مدیریت وجوه برای خانوارها و صاحبان کسب و کار، تسهیل نقل و انتقال وجوه، تأمین مالی خانوارها و واحدهای اقتصادی و تدارک سرمایه ثابت و در گردش موردنیاز برای پیشرفت کشور و رشد اقتصادی همراه با عدالت است.

فعالیت‌های غیرمجاز

ب. هرگونه خروج مؤسسه اعتباری از اهداف مذکور در بند (الف)، از جمله:

- تملک املاک و مستغلات؛

- تملک دارائی مالی غیرمرتبط با مأموریت مؤسسه اعتباری؛

- بنگاهداری؛

- و تأمین مالی و تضمین «اشخاص مرتبط»؛

به‌جز در مواردی که در قانون تجویز شده و حدود آن را هیأت عالی تعیین خواهد کرد، فعالیت غیرقانونی تلقی می‌شود. مؤسسه اعتباری مرتکب، مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به‌بعد بند (ب) ماده (۳۳) قانون بانک مرکزی خواهد شد.

پ. منظور از بنگاهداری، تملک تمام یا بخشی از سهام یک شخص حقوقی توسط

قوانین و مقررات و نظارت، به‌ویژه در مورد اعمال موازین شرعی و قانونی در بانک‌های غیردولتی.

مؤسسه اعتباری است؛ اعم از این که مؤسسه اعتباری مدیریت شخص حقوقی موردنظر را در اختیار داشته یا نداشته باشد.

ت. املاک، مستغلات و سهامی که در زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون در تملک مؤسسات اعتباری است، مشمول بند (ب) ماده (۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت بوده و مؤسسات اعتباری موظفند مطابق زمان‌بندی و ترتیبات مصرح در بند مذکور، املاک، مستغلات و سهام تحت تملک خود را واگذار کنند.

ث. تملک وثائق در چهارچوب قانون و قرارداد، مشروط به اقاله یا واگذاری آن به‌غیر در مهلتی که توسط هیأت عالی تعیین می‌شود، از شمول حکم مذکور در بند (ب) این ماده خارج است.

اساسنامه مؤسسه اعتباری و ساختار سهامداری آن

ماده ۴-

الف. تأسیس مؤسسه اعتباری مستلزم تأیید اساسنامه آن توسط هیأت عالی است. پس از تأیید اساسنامه، مجوز تأسیس مؤسسه اعتباری در چهارچوب این قانون و با رعایت ترتیباتی که توسط هیأت عالی تعیین می‌شود، صادر می‌گردد.

ب. اساسنامه مؤسسه اعتباری، سند تأسیس و اداره مؤسسه اعتباری است. موضوعات اصلی که باید در اساسنامه مؤسسه اعتباری درج شود، با توجه به نوع فعالیت مؤسسه اعتباری، حوزه تخصصی و شیوه فعالیت آن (حقیقی، مجازی، ترکیبی)، توسط هیأت عالی معین می‌شود. مؤسسات اعتباری موظفند موارد مصوب هیأت عالی را در اساسنامه خود درج نمایند.

پ. حداقل سرمایه مورد نیاز برای تأسیس مؤسسه اعتباری و استمرار فعالیت آن، توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

ت. تأسیس و فعالیت مؤسسه اعتباری غیردولتی صرفاً در قالب شرکت «سهامی عام» یا «تعاونی سهامی عام» امکان پذیر است. سهام مؤسسه اعتباری، از نوع سهام با نام است.

ث. میزان سهام متعلق به هر شخص در مؤسسه اعتباری و نقل و انتقالات آن باید

کاملاً شفاف و رصدپذیر باشد. ثبت هرگونه وکالتنامه در دفاتر اسناد رسمی نسبت به سهام مؤسسات اعتباری، منوط به موافقت بانک مرکزی بوده و بدون آن، بلااثر است.

ج. هرگونه رابطه نمایندگی و وکالت - اعم از رسمی و غیررسمی -، خویشاوندی، مالکیتی یا مدیریتی که به ایجاد «مالک واحد» بیش از ده درصد سهام در ساختار سهامداری مؤسسه اعتباری منجر شود، باید توسط هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، شخص «مالک واحد» و اشخاص ذی ربط شکل دهنده «مالک واحد» به بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار اعلام شود. عدم رعایت این حکم، مشمول یک چند مورد از مجازات‌های درجه ۶ مذکور در ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی؛ و در صورتی که کنمان روابط یادشده به ایجاد مالک واحد بیش از ده درصد منجر شده باشد، مشمول مجازات اخلال در نظام اقتصادی موضوع قانون مجازات اخلال - گران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹/۹/۱۹ خواهد بود. سازمان بورس و اوراق بهادار موظف است فهرست و مشخصات اشخاص حقیقی یا حقوقی که «مالک واحد» بیش از یک درصد سهام مؤسسات اعتباری هستند را در اختیار بانک مرکزی قرار داده و تغییرات فهرست مزبور را بلافاصله به بانک مرکزی اعلام کند.

چ. «مالک واحد»ی که میزان سهام وی در مؤسسه اعتباری از حدود مجاز مذکور در ماده (۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ و اصلاحات بعدی آن بیشتر باشد، نسبت به سهام مازاد فاقد حق رأی و حق شرکت در افزایش سرمایه خواهد بود و حقوق مزبور و کلیه عوائد سهام مازاد، اعم از سود نقدی و عوائد ناشی از افزایش ارزش سهام مازاد (مابه التفاوت مبلغ حاصل از فروش سهام مازاد به ارزش سهام مازاد در زمان انتقال به صندوق)، به موجب این قانون به صندوق ضمانت سپرده‌ها منتقل می‌شود. چنانچه تا یک سال پس از عبور میزان سهام «مالک واحد» از حد مجاز، میزان سهام او به حدود مجاز کاهش نیابد، صندوق ضمانت سپرده‌ها می‌تواند سهام مازاد را به قیمت پایه که در چهارچوب ماده (۲۷) این قانون تعیین شده، در بورس اوراق بهادار عرضه

نموده و مبلغ حاصل از فروش را پس از کسر هزینه‌های مربوط و عوائد ناشی از افزایش ارزش سهام مازاد، به سهامدار مسترد کند. در صورتی که افزایش میزان سهام «مالک واحد» از حدود مجاز، به صورت قهری حادث شده باشد، حکم این بند یک سال پس از انتقال قهری سهام مازاد به «مالک واحد» اجرا می‌شود.

ح. مؤسسات اعتباری دولتی، و مؤسسات اعتباری که با مصوبه هیأت وزیران تأسیس شده‌اند، از حیث ساختار سهامداری، از شمول این ماده مستثنی هستند. همچنین، مؤسسات اعتباری که بخشی از سهام آن‌ها متعلق به دولت بوده یا مدیریت آن سهام در اختیار دولت است، فقط نسبت به سهام مزبور، از شمول این ماده مستثنی می‌باشند. منظور از مؤسسه اعتباری دولتی، مؤسسه اعتباری است که صد درصد سهام آن متعلق به دولت باشد. در اجرای این حکم، سهام متعلق به شرکت‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های وابسته به آن‌ها، سهام دولت محسوب نمی‌شود. ساختار سهامداری مؤسسات اعتباری که به موجب قانون خاص تأسیس شده باشند، تابع قانون تأسیس آن‌ها است.

تبصره- اساسنامه بانک‌های دولتی پس از تأیید هیأت عالی باید به تصویب هیأت وزیران برسد. وزیر امور اقتصادی و دارایی به عنوان رئیس مجمع عمومی کلیه بانک‌های دولتی تعیین می‌شود.

خ. ثبت اساسنامه مؤسسه اعتباری و تغییرات آن، و ثبت کلیه تصمیمات مجمع عمومی مؤسسه اعتباری در مرجع ثبت شرکت‌ها، منوط به اخذ موافقت بانک مرکزی است.

د. کلیه مؤسسات اعتباری، اعم از دولتی و غیردولتی که در زمان ابلاغ این قانون به فعالیت اشتغال دارند، مکلفند در مهلت زمانی که توسط هیأت عالی تعیین می‌شود، اساسنامه خود را با توجه به بند (ب) این ماده بازنگری کرده و پس از تصویب مجمع عمومی مؤسسه اعتباری، برای تأیید به بانک مرکزی تسلیم کنند. بانک مرکزی موظف است علاوه بر بررسی اساسنامه مؤسسه اعتباری، از رعایت ماده (۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ و اصلاحات بعدی آن در مورد حدود و ضوابط سهامداری مؤسسات

اعتباری غیردولتی، و اهلیت سهامداران آنها که بیشتر از ده درصد از سهام مؤسسه اعتباری را در اختیار دارند، اطمینان حاصل کند.

ذ. در صورتی که اهلیت هریک از سهامداران بیشتر از ده درصد مؤسسه اعتباری مورد تأیید بانک مرکزی قرار نگیرد، سهامدار موردنظر باید ظرف مدت یک سال، سهام مازاد را واگذار نماید. پس از انقضای مهلت یادشده، حق رأی و حق شرکت در افزایش سرمایه سهامدار نسبت به سهام مازاد، و کلیه عوائد سهام مازاد، اعم از سود نقدی و عوائد ناشی از افزایش ارزش سهام مازاد (مابه التفاوت مبلغ حاصل از فروش سهام مازاد به ارزش سهام مازاد در زمان انتقال به صندوق)، به صندوق ضمانت سپرده‌ها منتقل می‌شود. چنانچه تا یک سال پس از عبور میزان سهام از حد مجاز، میزان سهام به حدود مجاز کاهش نیابد، صندوق ضمانت سپرده‌ها می‌تواند سهام مازاد را به قیمت پایه که در چهارچوب ماده (۲۷) این قانون تعیین شده، در بورس اوراق بهادار عرضه نموده و مبلغ حاصل از فروش را پس از کسر هزینه‌های مربوط و عوائد ناشی از افزایش ارزش سهام مازاد، به سهامدار مسترد کند.

ر. منظور از اهلیت، برخورداری از شرائط زیر می‌باشد:

۱. متقاضی از حسن شهرت و شرایط مالی مناسب برخوردار بوده و فاقد سوء پیشینه، سابقه محکومیت موثر کیفری و محکومیت قطعی به جرائم مالی باشد؛

۲. منشأ وجوه برای تملک و کنترل سهام، شفاف و بلااشکال باشد؛

۳. تملک سهام توسط متقاضی، موجب ایجاد انحصار و رانت نشده، و زمینه تأمین مالی ترجیحی متقاضی و اشخاصی که با وی ذی نفع واحد محسوب می‌شوند را فراهم نکند.

۴. تملک سهام توسط متقاضی، ثبات و سلامت مؤسسه اعتباری را به-مخاطره نیندازد.

مرجع تشخیص اهلیت «مالک واحد»، شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی است.

ز. هر زمان معاون تنظیم‌گری و نظارت تشخیص دهد تداوم سهامداری بیشتر از ده درصد «مالک واحد»، به نقض شرائط مذکور در بند (ر) منجر شده یا می‌شود، باید بلافاصله موضوع را برای بررسی و اتخاذ تصمیم، در دستور کار شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی قرار دهد.

ژ. در مواردی که حقوق، عوائد و اختیارات مذکور در بندهای (چ) و (د) این ماده به صندوق ضمانت سپرده‌ها منتقل می‌شود، صندوق موظف است حقوق، عوائد و اختیارات یادشده را در چهارچوبی که هیأت عالی معین می‌کند، حسب مورد استیفا یا اعمال نموده، و به رئیس کل و هیأت عالی گزارش دهد.

س. مؤسسات اعتباری غیردولتی موظفند به‌میزانی که هیأت عالی مقرر می‌کند و در اساسنامه آن‌ها درج می‌شود، اوراق «گواهی سپرده بلندمدت قابل تبدیل به سهام» منتشر کنند. ویژگی‌های اوراق مذکور و شرائط و نحوه انتشار آن‌ها توسط بانک مرکزی پیشنهاد می‌شود و به تصویب هیأت عالی بانک مرکزی و شورای عالی بورس می‌رسد. اوراق «گواهی سپرده سرمایه‌گذاری بلندمدت قابل تبدیل به سهام» در شرایط خاص، مطابق احکام مذکور در فصل دهم این قانون، به سهام تبدیل می‌شود.

ش. مؤسسات اعتباری باید آخرین نسخه اساسنامه خود را بر روی پایگاه اطلاع رسانی خود قرار دهند.

فعالیت بانکی و انواع آن

ماده ۵-

الف. فعالیت بانکی در نظام بانکداری جمهوری اسلامی ایران در قالب‌های زیر انجام می‌شود:

۱. ارائه خدمات بانکی؛

۲. بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)؛

۳. بانکداری تجاری؛

۴. بانکداری توسعه‌ای.

ب. خدمات بانکی مشتمل بر فعالیت‌های زیر است:

۱. دریافت، پرداخت، نگهداری و نقل و انتقال وجوه ریالی؛
  ۲. خدمات مرتبط با چک و سایر انواع ابزارهای پرداخت؛
  ۳. عملیات ارزی نظیر خرید، فروش و انتقال ارز؛
  ۴. صدور انواع ضمانت‌نامه؛
  ۵. گشایش و پذیرش اعتبار اسنادی؛
  ۶. مدیریت وجوه و عاملیت وجوه اداره شده؛
  ۷. سایر خدمات بانکی با تصویب هیأت عالی.
- ارائه خدمات مذکور در جزء (۱) برای کلیه مؤسسات اعتباری مجاز است. ارائه سایر خدمات، مستلزم اخذ مجوز از بانک مرکزی است.
- پ. منابع بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) عبارت است از:
۱. سپرده‌های پس‌انداز؛

۲. وجوه اداره شده نیکوکاران (در قالب وقف یا حبس پول)؛

۳. وجوه اداره شده دولت.

تبصره- اختصاص وجوه اداره شده دولت به بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)، مستلزم درج در لایحه بودجه و تصویب مجلس شورای اسلامی است. همچنین بانک مرکزی می‌تواند با هدف ترویج بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) و کاهش هزینه تأمین مالی کسب و کارها و خانوارهای هدف، با تصویب هیأت عالی، خطوط اعتباری قرض الحسنه در اختیار مؤسسات اعتباری قرار دهد.

ت. مؤسسه اعتباری موظف است منابع بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) را در چهارچوب ضوابط اعلامی بانک مرکزی، به پرداخت تسهیلات قرض الحسنه برای تأمین مالی کسب و کارهای کوچک، تأمین هزینه‌های ازدواج؛ فرزندآوری و تولد فرزند؛ درمان بیماری؛ آزادی زندانیان جرائم غیرعمد نیازمند؛ ودیعه مسکن؛ رفع نیازهای ضروری و تأمین مسکن مددجویان تحت پوشش نهادهای حمایتی و زنان سرپرست خانوار؛ فوت بستگان درجه یک و موارد دیگری که در قوانین

ذکر شده، یا توسط هیأت وزیران یا هیأت عالی به موارد مذکور اضافه می‌شود، اختصاص دهد. بانک مرکزی موظف است زیرساخت‌های حقوقی و فنی لازم را برای احراز نیاز، رعایت عدالت و تسهیل پرداخت قرض الحسنه به کسب و کارها و اشخاصی که طبق قانون باید به آن‌ها تسهیلات قرض الحسنه پرداخت شود، فراهم نماید. کلیه دستگاه‌های اجرائی از جمله وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان ثبت احوال، کمیته امداد امام خمینی و سازمان بهزیستی کشور موظفند دسترسی‌های برخط مورد نیاز بانک مرکزی را فراهم کنند. آیین‌نامه اجرائی نحوه پشتیبانی دولت از بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه)، چگونگی بکارگیری وجوه اداره‌شده دولت در بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) و شرح وظائف دستگاه‌های اجرائی در شناسایی و معرفی کسب و کارها و خانوارهای هدف، به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ث. مؤسسه اعتباری می‌تواند مطابق دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، بدون ارائه هرگونه تعهد، بخشی از سپرده‌های پس‌انداز را برای اعطای قرض الحسنه به سپرده‌گذاران اختصاص دهد. ارائه هرگونه تعهد توسط مؤسسه اعتباری - اعم از درج در قرارداد، یا تبلیغ و اعلام عمومی یا اختصاصی بدون درج در قرارداد - مبنی پرداخت تسهیلات به سپرده‌گذار، ممنوع و بلااثر و مشمول مجازات‌های جزء (۲) به بعد بند (الف) ماده (۲۲) قانون بانک مرکزی است. بانک مرکزی می‌تواند با رعایت الزامات مصرح در این بند، مجوز تأسیس «مؤسسه پس‌انداز و تسهیلات» صادر کند. «مؤسسه پس‌انداز و تسهیلات» نوعی مؤسسه اعتباری غیربانکی است که صرفاً در حوزه بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) فعالیت می‌کند و هدف آن، همکاری جمعی سپرده‌گذاران برای تأمین مالی یکدیگر است. «مؤسسه پس‌انداز و تسهیلات» بسته به جامعه هدف آن، می‌تواند مشتمل بر انواع مختلف، از جمله «مؤسسه پس‌انداز و تسهیلات مسکن» باشد.

ج. در بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) پرداخت سود به سپرده‌گذار و دریافت سود از تسهیلات‌گیرنده تحت هر عنوان ممنوع است و مؤسسه اعتباری فقط مجاز به دریافت کارمزد با رعایت بند (پ) ماده (۱۴) و جزء (۷) بند (الف) ماده (۱۷) این قانون می‌باشد.

چ. کلیه مؤسسات اعتباری - غیر از مؤسسات اعتباری که به صورت ویژه برای انجام بانکداری توسعه‌ای تأسیس شده‌اند - موظفند مطابق بندهای (پ) تا (چ) این ماده در حوزه بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) فعالیت کنند.

ح. مؤسسات اعتباری دارای مجوز بانکداری تجاری می‌توانند با رعایت احکام مذکور در بندهای (ب)، (ث) و (ج) ماده (۱۴) این قانون، اقدام به جذب سپرده سرمایه‌گذاری عام و خاص نمایند. همچنین مؤسسات اعتباری موضوع این بند می‌توانند با رعایت بندهای (ث) تا (خ) ماده (۱۵) این قانون، در سقف منابع مختص بانکداری تجاری که در اختیار مؤسسه اعتباری قرار دارد، اقدام به پرداخت تسهیلات و تأمین مالی واحدهای اقتصادی و خانوارها نماید.

خ. مؤسسات اعتباری دارای مجوز بانکداری تجاری می‌توانند در چهارچوب اساسنامه خود، با مجوز بانک مرکزی در یک یا چند رشته خاص به صورت تخصصی فعالیت نمایند.

د. بانکداری توسعه‌ای توسط بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران و بانک‌های توسعه‌ای بخشی موضوع ماده (۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت، و سایر مؤسسات اعتباری که مجوز بانکداری توسعه‌ای از بانک مرکزی دریافت کرده‌اند، انجام می‌شود. تأمین مالی زیرساخت‌های ملی و منطقه‌ای (به شرط برخورداری از جریان درآمدی مناسب پس از بهره‌برداری) و سایر سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت که از قابلیت فعال‌سازی زنجیره‌های موردنیاز برای افزایش ثروت ملی و گسترش عدالت اجتماعی برخوردار باشند، مأموریت بانکداری توسعه‌ای است.

سایر احکام مربوط به فعالیت بانکی

ذ. استفاده از منابع مربوط به هریک از انواع بانکداری در سایر انواع، ممنوع و

مشمول مجازات‌های جزء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است. ر. مؤسسه اعتباری موظف است برای هریک از انواع بانکداری که مجوز آن را از بانک مرکزی دریافت نموده، حساب جداگانه‌ای نزد بانک مرکزی داشته باشد و منابع و مصارف مربوط به هر نوع بانکداری را به صورت مستقل از سایر انواع نگهداری نماید.

ز. مؤسسه اعتباری موظف است گزارش مالی مربوط به هریک از انواع بانکداری را به نحوی که بانک مرکزی ابلاغ می‌کند، تهیه و ضمیمه صورت‌های مالی خود کند.

ژ. مقررات مربوط به منابع داخلی مؤسسه اعتباری (حقوق صاحبان سهام، بستنکاران متفرقه و موقت، وجوه مشتریان که باهدف استفاده از خدمات بانکی نزد مؤسسه اعتباری تودیع شده است)، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

س. هیأت عالی موظف است در تعیین میزان اضافه برداشت مجاز موضوع ماده (۴۵)، و تخصیص خطوط اعتباری موضوع ماده (۴۷) قانون بانک مرکزی، میزان اثربخشی مؤسسات اعتباری در حوزه بانکداری اجتماعی (قرض الحسنه) و بانکداری توسعه‌ای (در صورتی که مؤسسه اعتباری مجوز بانکداری توسعه‌ای داشته باشد) را مدنظر قرار داده و متناسب با آن تصمیم‌گیری کند.

ش. عملیات و خدمات بانکی که مؤسسه اعتباری می‌تواند انجام دهد، با توجه به انواع بانکداری مجاز برای آن مؤسسه توسط هیأت عالی تعیین و در مجوز فعالیت مؤسسه اعتباری درج می‌شود. انجام هر نوع عملیات یا خدمات بانکی توسط مؤسسه اعتباری، فراتر از عملیات و خدمات بانکی مذکور در مجوز فعالیت آن مؤسسه، و استفاده غیرمجاز از منابع هریک از انواع بانکداری در انواع دیگر، مشمول مجازات‌های مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

فصل سوم: مدیریت مؤسسات اعتباری

ماده ۶-

مؤسسه اعتباری دارای ارکان زیر می باشد:

۱. مجمع عمومی صاحبان سهام؛

۲. هیأت مدیره؛

۳. هیأت عامل؛

۴. حسابرس مستقل و بازرس قانونی.

مجمع عمومی صاحبان سهام

ماده ۷-

الف. مقررات مربوط به نحوه تشکیل مجمع عمومی عادی و فوق العاده مؤسسه اعتباری، چگونگی اتخاذ تصمیم، حیطه اختیارات و مسئولیت ها و سایر مقررات مربوط به مجمع عمومی در چهارچوب احکام این قانون، قانون بانک مرکزی، قانون اجرای سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ و اصلاحات بعدی آن و مصوبات هیأت عالی، در اساسنامه مؤسسه اعتباری معین می شود. مواردی که در قوانین و مقررات یادشده یا اساسنامه مؤسسه اعتباری پیش بینی نشده باشد، تابع قوانین و مقررات مربوط به شرکت های سهامی عام، و در مورد مؤسسات اعتباری دولتی تابع قوانین و مقررات مربوط به شرکت های دولتی خواهد بود.

ب. اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل نمی توانند به وکالت از سهامداران در مجمع عمومی مؤسسه اعتباری شرکت کنند.

پ. صورت جلسات مجامع عمومی عادی و فوق العاده مؤسسه اعتباری با مجوز بانک مرکزی قابل ثبت در مرجع ثبت شرکت ها است. معاون تنظیم گری و نظارت موظف است آن بخش از تصمیمات مجامع عمومی مؤسسه اعتباری را که به تشخیص شورای تنظیم گری و نظارت، مغایر دستورالعمل های بانک مرکزی یا مخل ثبات و سلامت شبکه بانکی است، یا مؤسسه اعتباری را در معرض خطر (ریسک) حائز اهمیت قرار می دهد، برای اصلاح به مؤسسه اعتباری برگرداند.

ت. معاون تنظیم‌گری و نظارت می‌تواند در اجرای وظایف نظارتی خود، هر زمان لازم بداند، برگزاری مجمع عمومی عادی به‌طور فوق‌العاده، یا مجمع عمومی فوق‌العاده مؤسسه اعتباری را درخواست کند. هیأت‌مدیره مؤسسه اعتباری موظف است ظرف مدت ۲۰ روز کاری از تاریخ دریافت دستور کتبی معاون تنظیم‌گری و نظارت، جلسه مجمع عمومی مؤسسه اعتباری را تشکیل دهد. دستور جلسه مجامع عمومی موضوع این بند، توسط معاونت تنظیم‌گری و نظارت تعیین می‌شود. عدم برگزاری مجمع عمومی مؤسسه اعتباری، مشمول مجازات‌های مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

هیأت مدیره

ماده ۸-

الف. اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری از میان اشخاص حقیقی امین و مورد وثوق توسط مجمع عمومی انتخاب می‌شوند و صلاحیت عمومی و حرفه‌ای آن‌ها مطابق ماده (۱۱) این قانون به تأیید بانک مرکزی می‌رسد.

ب. تعداد و نحوه انتخاب اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در اساسنامه مؤسسه اعتباری مشخص می‌شود.

پ. هیأت مدیره مؤسسه اعتباری در چهارچوب این قانون و مقررات ابلاغی بانک مرکزی، از کلیه اختیارات لازم برای تصمیم‌گیری در مورد اداره مؤسسه اعتباری، غیر از مواردی که طبق اساسنامه، اخذ تصمیم درباره آن‌ها در صلاحیت مجمع عمومی است، برخوردار می‌باشد و موظف است مقررات ابلاغی بانک مرکزی را به‌طور کامل رعایت کند.

ت. عضویت اعضای هیأت مدیره مؤسسه اعتباری به صورت تمام وقت است. اکثریت اعضای هیأت‌مدیره باید غیر اجرایی باشند. اعضای غیراجرایی هیأت مدیره غیر از عضویت در کمیته‌های حاکمیت شرکتی نمی‌توانند هیچ گونه سمت اجرایی، کارشناسی، مشاوره‌ای و نظایر آن، در همان مؤسسه اعتباری یا سایر مؤسسات اعتباری داشته‌باشند.

تبصره- تجویز اجرائی بودن اقلیت اعضای هیأت مدیره، پنج سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون لغو می‌شود. پس از آن، کلیه اعضای هیأت مدیره مؤسسات اعتباری باید غیراجرائی باشند.

ث. حقوق و مزایای اعضای هیأت مدیره در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط و اساسنامه مؤسسه اعتباری، توسط مجمع عمومی تعیین می‌شود.

ج. عضویت همزمان در هیأت مدیره بیش از یک مؤسسه اعتباری ممنوع است.

چ. امور زیر باید به‌عنوان وظائف اصلی هیأت مدیره در اساسنامه مؤسسه اعتباری درج شود:

۱. تعیین راهبردهای کسب و کار مؤسسه اعتباری در راستای تحقق اهداف نظام بانکی کشور مصرح در ماده (۲) قانون بانک مرکزی و سیاست‌های ابلاغی بانک مرکزی؛

۲. تصویب مقررات داخلی مؤسسه اعتباری در چهارچوب دستورالعمل‌ها و مقررات ابلاغی بانک مرکزی؛

۳. ایجاد ساختار سازمانی مؤسسه اعتباری متناسب با انواع بانکداری مجاز برای آن مؤسسه (اجتماعی (قرض الحسنه)، تجاری، توسعه‌ای)؛

۴. حصول اطمینان از رعایت الزامات و محدودیت‌های قانونی ناظر به منابع و مصارف در هریک از انواع بانکداری مجاز برای مؤسسه اعتباری و تأیید گزارش‌های مالی مربوط؛

۵. ایجاد نظام جامع مدیریت خطر (ریسک)، کنترل داخلی و حسابرسی داخلی مؤسسه اعتباری؛

۶. تصویب ساختار «گروه مؤسسه اعتباری»، مدیریت یکپارچه خطر (ریسک) گروه و نظارت بر عملکرد شرکت‌های تابعه و وابسته.

سایر وظایف و اختیارات هیأت مدیره در اساسنامه مؤسسه اعتباری مشخص می‌شود.

ح. به‌منظور حفظ استقلال هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، عضویت اشخاص زیر در هیأت مدیره ممنوع است:

۱. سهامداران حقیقی که بیشتر از دو و نیم درصد سهام همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری را در اختیار دارند و وکلای قانونی و بستگان تا طبقه دوم آنها؛

۲. مدیران اشخاص حقوقی که بیشتر از دو و نیم درصد سهام همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری را در اختیار دارند و نمایندگان قانونی آنها؛

۳. اعضای هیأت عامل و مدیران همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری.

کتمان روابط موضوع این بند، اعم از رابطه وکالتی، نمایندگی یا خویشاوندی، به هر صورت، جرم تلقی شده و مستوجب تمام یا بخشی از مجازات‌های تعزیری درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی و پرداخت دوبرابر حقوق دریافتی و سایر منافع مالی ناشی از کتمان به صندوق ضمانت سپرده‌ها است.

خ. رئیس هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است حداکثر ۲۴ ساعت پس از تشکیل جلسات هیأت مدیره و هریک از کمیته‌های حاکمیت شرکتی مؤسسه اعتباری، نسخه‌ای از صورتجلسه را که به امضای اعضای جلسه رسیده‌است، از طریق بانک مرکزی اعلام می‌کند، به معاونت تنظیم‌گری و نظارت ارسال کند. همچنین رئیس هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است نسخه‌ای از حکم استخدام یا قراردادهای منعقد با اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، سایر مدیران ارشد و حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری را به معاونت تنظیم‌گری و نظارت ارسال کند. تشخیص مدیر ارشد بانک مرکزی است. اطلاعات مربوط به مؤسسه اعتباری و مشتریان در صورتجلسه‌های موضوع این بند، مشمول بند (ت) ماده (۱۱) قانون بانک مرکزی است.

هیأت عامل

ماده ۹-

الف. بالاترین مقام اجرائی مؤسسه اعتباری، مدیرعامل است که از میان اشخاص امین و مورد وثوق توسط هیأت مدیره انتخاب و در محدوده‌ای که در اساسنامه مؤسسه اعتباری تعیین شده، نماینده بانک محسوب می‌شود.

ب. مدیرعامل، قائم مقام و معاونان خود را از میان اشخاص امین و مورد وثوق انتخاب نموده و پس از تأیید هیأت مدیره، منصوب می‌کند. مدیرعامل، قائم مقام و معاونان وی، اعضای هیأت عامل مؤسسه اعتباری را تشکیل می‌دهند.

پ. صلاحیت عمومی و حرفه‌ای مدیرعامل و قائم مقام مدیرعامل مؤسسه اعتباری باید مطابق ماده (۱۱) این قانون به تأیید بانک مرکزی برسد.

ت. حدود وظایف و اختیارات، مدت تصدی و حقوق و مزایای اعضای هیأت عامل در چهارچوب قوانین، دستورالعمل‌های بانک مرکزی و اساسنامه مؤسسه اعتباری، توسط هیأت مدیره تعیین می‌شود.

ث. اعضای هیأت عامل مؤسسه اعتباری در قبال تصمیماتی که بر خلاف قانون، دستورالعمل‌های بانک مرکزی، مفاد اساسنامه مؤسسه اعتباری و مصوبات هیأت مدیره اتخاذ می‌کنند، مسئولیت دارند و در مقابل هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، بانک مرکزی و سایر مراجع قانونی ذیصلاح پاسخگو هستند.

ج. عضویت هم‌زمان در هیأت عامل بیش از یک مؤسسه اعتباری ممنوع است.

چ. برکناری مدیرعامل پیش از اتمام مدت تصدی، منوط به اخذ موافقت بانک مرکزی است.

ح. اشخاص زیر نمی‌توانند عضو هیأت عامل یا از مدیران ارشد مؤسسه اعتباری باشند. تشخیص مدیر ارشد با بانک مرکزی است:

۱. سهامداران حقیقی که بیشتر از دو و نیم درصد سهام همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری را در اختیار دارند و وکلای قانونی و بستگان تا طبقه دوم آن‌ها؛

۲. مدیران و کارکنان اشخاص حقوقی که بیشتر از دو و نیم درصد سهام همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری را در اختیار دارند و نمایندگان قانونی آن‌ها؛

۳. اعضای هیأت مدیره همان مؤسسه یا سایر مؤسسات اعتباری.

کتمان روابط موضوع این بند، اعم از رابطه وکالتی، نمایندگی یا خویشاوندی، به هر صورت، جرم تلقی شده و مستوجب تمام یا بخشی از مجازات‌های تعزیری درجه

شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی و استرداد دوبرابر حقوق دریافتی و سایر منافع مالی ناشی از کتمان، به تشخیص دادگاه است. همچنین، در صورت اثبات کتمان روابط موضوع این ماده، حداقل یک سوم سهام سهامدار مجرم به حکم دادگاه به نفع صندوق ضمانت سپرده‌ها مصادره می‌شود.

حسابرس مستقل و بازرس قانونی

ماده ۱۰-

الف. حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسات اعتباری از میان سازمان حسابرسی و مؤسسات حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران که مورد تأیید بانک مرکزی و سازمان بورس و اوراق بهادار باشند، انتخاب می‌گردد. سازمان حسابرسی، به موجب این قانون، به عنوان حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسات اعتباری دولتی تعیین می‌شود.

ب. مؤسسه اعتباری نمی‌تواند حسابرس مستقل و بازرس قانونی را که برای چهار سال متوالی، حسابرسی آن را بر عهده داشته است، برای دوره بعدی به عنوان حسابرس مستقل و بازرس قانونی انتخاب نماید. سازمان حسابرسی از شمول این بند مستثنی است، ولی اشخاصی که از طرف سازمان حسابرسی، حسابرسی یک مؤسسه اعتباری را بر عهده دارند، مشمول حکم این بند هستند.

پ. اشخاص حقیقی یا حقوقی که در امر حسابرسی مؤسسه اعتباری دخالت دارند نباید سهامدار، مدیر، کارمند یا نماینده آن مؤسسه اعتباری بوده و خارج از قرارداد حسابرسی مربوط، از مؤسسه اعتباری وجوهی تحت عنوان پاداش، حق الزحمه و مانند آن دریافت کنند. در صورت احراز موارد فوق توسط معاون نظارت و تنظیم‌گری، مرتکب علاوه بر عزل، به پرداخت دوبرابر دریافتی غیرقانونی به نفع صندوق ضمانت سپرده‌ها محکوم می‌شود. این حکم در مورد افرادی هم که به عنوان نماینده یا مأمور سازمان حسابرسی، در امر حسابرسی مؤسسات اعتباری دخالت دارند، جاری است. محکوم‌علیه، می‌تواند در چهارچوب ماده (۲۲) قانون بانک مرکزی نسبت به تصمیم معاون تنظیم‌گری و نظارت اعتراض کند.

ت. برکناری حسابرس مستقل و بازرس قانونی پیش از اتمام مدت قرارداد، منوط به اخذ موافقت بانک مرکزی است. در صورت عزل حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری، معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است حسابرس مستقل و بازرس قانونی جایگزین را تا انتخاب حسابرس مستقل و بازرس قانونی جدید توسط مجمع عمومی مؤسسه اعتباری، به صورت موقت منصوب کند.

ث. حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری و افرادی که به‌عنوان نماینده آن‌ها در امر حسابرسی مؤسسات اعتباری دخالت دارند، موظفند موارد زیر را فوراً به بانک مرکزی گزارش نمایند:

۱. تخلف از مفاد این قانون و سایر قوانین؛
۲. عدم رعایت مقررات و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی؛
۳. عدم اجرا، یا اجرای ناقص حکم مذکور در ماده (۲۰) این قانون در خصوص نحوه ثبت، نگهداری و گزارش داده‌ها، اطلاعات و اسناد بانکی؛
۴. تهیه صورت‌های مالی مخدوش و غیرواقعی توسط مؤسسه اعتباری؛
۵. خودداری مؤسسه اعتباری از ارائه داده‌ها، اطلاعات و اسناد مورد درخواست حسابرس مستقل و بازرس قانونی، و ناظران بانک مرکزی؛
۶. تنظیم قراردادهای به صورت غیرواقعی یا غیردقیق؛
۷. هرگونه رفتاری که مانع از اظهار نظر دقیق و جامع حسابرس مستقل و بازرس قانونی در خصوص صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری شود.
- ج. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است در صورتی که احراز کند حسابرس مستقل و بازرس قانونی یا افراد وابسته به آن در اجرای حکم مذکور در بند (ث) این ماده قصور یا تقصیر نموده‌اند، در هیأت انتظامی بانک مرکزی علیه متخلف اقامه دعوی نماید. متخلف برای اولین بار به محرومیت از فعالیت حرفه‌ای به مدت یک سال، و در صورت تکرار، به محرومیت دائمی از فعالیت حرفه‌ای محکوم می‌شود. در صورتی که احراز شود عدم انجام وظائف مذکور در بند (ث) این ماده توسط مدیران یا کارکنان حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری، عامدانه و ناشی از

تبانى با سهامداران، مديران يا کارکنان مؤسسه اعتبارى بوده است، مرتکب علاوه بر محروميت از فعاليت حرفه‌اى، به تمام يا بخشى از مجازات‌هاى درجه پنج قانون مجازات عمومى محکوم مى‌شود. اين حکم در مورد مديران و کارکنان ذى‌مدخل مؤسسه اعتبارى نيز جارى است.

شرائط عضويت در هيأت مديره و هيأت عامل مؤسسات اعتبارى

ماده ۱۱-

الف. اعضای هيأت مديره و هيأت عامل مؤسسات اعتبارى بايد داراى شرايط زير باشند:

۱. دارا بودن تخصص و مهارت كافى در زمينه امور مالى و بانكى؛
۲. دارا بودن حداقل ده سال تجربه مديريتى يا اجرائى در مؤسسات اعتبارى؛
تبصره- اين شرط در مورد اكثريت اعضاى هيأت مديره و همه اعضاى هيأت عامل لازم‌الرعايه است. ساير اعضاى هيأت مديره بايد از حداقل ده سال تجربه علمى، اجرائى يا مديريتى مرتبط برخوردار باشند.
۳. آشنائى كافى با بانکدارى اسلامى؛
۴. دارا بودن حداقل مدرک کارشناسى مرتبط؛
تبصره- در صورت دارا بودن مدرک تحصيلى کارشناسى ارشد يا دكترى مرتبط، تجربه مديريتى مذکور در بند (۲)، و تبصره آن، به ترتيب به هشت و شش سال کاهش مى‌يابد.
۵. دارا بودن حسن شهرت و امانتدارى؛
۶. نداشتن هيچ گونه سمت مديريتى، اجرايى، کارشناسى يا مشاوره‌اى همزمان در شرکتهائى تابعه يا وابسته مؤسسه اعتبارى و نيز در مؤسسات اعتبارى ديگر و شرکتهائى تابعه يا وابسته آنها؛
۷. نداشتن بدهى غيرجارى تعيين تکليف نشده يا بدهى جارى کلان به همان مؤسسه اعتبارى يا ساير مؤسسات اعتبارى؛

۸. ذی نفع واحد نبودن با اشخاصی که به همان مؤسسه اعتباری یا سایر مؤسسات اعتباری بدهی کلان غیرجاری دارند؛
تبصره- منظور از «کلان» در این قانون، هرگونه سپرده، تسهیلات یا تعهد است که اندازه آن از دویست و پنجاه برابر سپرده تضمین شده توسط صندوق ضمانت سپرده‌ها بیشتر باشد.

۹. نداشتن مسئولیت هم‌زمان در دستگاه‌های اجرائی موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه و مستثنیات آن؛

۱۰. نداشتن محکومیت قطعی به هر یک از مجازات‌های انتظامی مذکور در اجزاء (۲)، (۳)، (۴)، (۵) و (۷) بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی؛
۱۱. نداشتن محکومیت قطعی به سرقت، ارتشاء، اختلاس، قاچاق، خیانت در امانت، کلاهبرداری، جعل و تزویر، پولشویی، صدور چک بی‌محل و ورشکستگی.

ب. مرجع تشخیص اجزاء (۱) تا (۵) بند (الف) این ماده، شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی، و مرجع تشخیص سایر بندها، معاون تنظیم‌گری و نظارت است.
پ. بانک مرکزی موظف است ظرف مدت سی روز کاری درخصوص تأیید یا رد افراد معرفی شده اظهارنظر کند. نظر بانک مرکزی باید توسط معاون تنظیم‌گری و نظارت به‌صورت مکتوب به مؤسسه اعتباری معرفی‌کننده اعلام شود.

ت. مرجع رسیدگی به اعتراض اشخاصی که صلاحیت آنها رد شده، یا بانک مرکزی در مهلت مقرر نسبت به آنها اظهار نظر قطعی مبنی بر تأیید یا رد نکرده‌باشد، هیأت عالی است. هیأت عالی موظف است ظرف مدت حداکثر سی روز غیرتعطیل نسبت به صلاحیت اشخاص معترض اظهارنظر کند. نظر هیأت عالی، قطعی است.

ث. مؤسسات اعتباری موظفند نسبت به معرفی اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل به‌گونه‌ای عمل کنند که هیچ زمان، مؤسسه اعتباری فاقد هیأت مدیره یا هیأت عامل تأیید شده نباشد. در موارد ضرورت، بکارگیری موقت افراد معرفی‌شده با تأیید معاون تنظیم‌گری و نظارت بانکی و موافقت رئیس کل برای مدت حداکثر سه ماه بلامانع

است.

ج. انتصاب به عنوان مدیر واحدهای مدیریت خطر (ریسک)، حسابرسی داخلی، تطبیق، فناوری اطلاعات و سایر کمیته‌های حاکمیت شرکتی و واحدهای سازمانی که به تشخیص هیأت عالی در تصمیم‌گیری‌های اصلی مؤسسه اعتباری تأثیرگذار هستند، مشمول حکم این ماده است. تحصیلات، تخصص، و تجربه مذکور در اجزاء (۱) تا (۴) بند (الف) در مورد واحدها و کمیته‌های حاکمیت شرکتی باید مرتبط با شرح وظائف واحدها و کمیته‌های مزبور باشد.

چ. در خصوص مؤسسات اعتباری، اعمال ماده (۱۳) قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵، نافی اجرای این ماده نیست.

فصل چهارم: استقرار حاکمیت شرکتی در مؤسسه اعتباری

ماده ۱۲-

الف. حاکمیت شرکتی مجموعه‌ای از ساختارها و قواعد است که روابط بین سهامداران، هیأت مدیره، هیأت عامل، کارکنان، مشتریان و سایر ذی‌نفعان مؤسسه اعتباری را تعریف و تنظیم می‌کند. هدف از استقرار حاکمیت شرکتی در مؤسسه اعتباری، مدیریت تعارض منافع و جلوگیری از هرگونه سوء استفاده احتمالی سهامداران مؤثر، مدیران، کارکنان و مشتریان مؤسسه اعتباری از اموال، امکانات، اطلاعات و اختیاراتی است که به آن‌ها تفویض شده یا در اختیار آن‌ها قرار گرفته است. استقرار حاکمیت شرکتی، زمینه نظارت مؤثر بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری را فراهم می‌کند.

ب. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، دستورالعمل‌های لازم برای استقرار حاکمیت شرکتی در مؤسسات اعتباری را پس از تأیید هیأت عالی به مؤسسات اعتباری ابلاغ نماید. دستورالعمل‌های یادشده باید متناسب با تحولات و نوآوری‌های صنعت بانکداری،

به‌روزرسانی شود.

پ. هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف به استقرار حاکمیت شرکتی در مؤسسه اعتباری است. برای این منظور، هیأت مدیره مؤسسه اعتباری باید کمیته‌های حاکمیت شرکتی از جمله کمیته حسابرسی، کمیته مدیریت خطر (ریسک)، کمیته تطبیق و کمیته فناوری اطلاعات را متناسب با اندازه و پیچیدگی فعالیت‌های مؤسسه اعتباری و گروه مؤسسه اعتباری، در ساختار مؤسسه اعتباری پیش‌بینی کند و کمیته‌های یادشده را تشکیل دهد.

ت. اعطای هرگونه تسهیلات کلان یا قبول تعهد کلان توسط مؤسسه اعتباری، منوط به تأیید کمیته خطر (ریسک) و کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری و تصویب هیأت مدیره است.

ث. تملک و واگذاری هرگونه دارائی مالی و غیرمالی کلان توسط مؤسسه اعتباری، منوط به تأیید کمیته خطر (ریسک) و کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری و تصویب هیأت مدیره است.

ج. اعطای هرگونه تسهیلات یا قبول تعهدات به‌نفع «اشخاص مرتبط»، منوط به تأیید کمیته خطر (ریسک) و کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری و تصویب هیأت مدیره است.

چ. کلیه سامانه‌های داخلی مؤسسه اعتباری و برنامه‌های رایانه‌ای تولیدشده یا مورد استفاده مؤسسه اعتباری باید از حیث رعایت الزامات فنی موردنظر بانک مرکزی به تأیید کمیته فناوری اطلاعات و از جهت رعایت مقررات لازم‌الرعايه، به تأیید کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری برسد.

ح. کلیه دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های صادره توسط مؤسسه اعتباری باید قبل از ابلاغ به تأیید کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری برسد.

خ. نمونه قراردادهایی که برای سپرده‌گذاری، اعطای تسهیلات، قبول تعهدات و سایر عملیات و خدمات بانکی در مؤسسه اعتباری مورد استفاده قرار می‌گیرد، باید از حیث انطباق با قانون، دستورالعمل‌های بانک مرکزی و مصوبات شورای فقهی به تأیید

کمیته تطبیق مؤسسه اعتباری برسد. بانک مرکزی موظف است فهرست سایر قراردادهایی که باید به تأیید کمیته‌های حاکمیت شرکتی مؤسسه اعتباری برسد، و کمیته حاکمیت شرکتی متناظر با هر قرارداد را به مؤسسات اعتباری ابلاغ کند.

د. هیأت مدیره موظف است عملکرد کلیه بخش‌های مؤسسه اعتباری، مشتمل بر عملکرد مدیرعامل، اعضای هیأت عامل و سایر مدیران را از طریق کمیته‌های حاکمیت شرکتی مورد پایش دائمی قرار داده و در صورت احراز تخلف، ضمن اعلام موارد تخلف به معاونت تنظیم‌گری و نظارت، تصمیم مقتضی برای جلوگیری از استمرار تخلف اتخاذ نماید.

ذ. برکناری رؤسای کمیته‌ها و واحدهای حاکمیت شرکتی، پیش از اتمام مدت حکم، منوط به اخذ موافقت بانک مرکزی است.

فصل پنجم: رابطه مؤسسه اعتباری با مشتریان

مبحث اول: سپرده‌گذاری

ماده ۱۳-

الف. تودیع سپرده نزد مؤسسات اعتباری به صورت‌های زیر انجام می‌شود:

- سپرده جاری؛

- سپرده پس‌انداز؛

- سپرده سرمایه‌گذاری عام؛

- سپرده سرمایه‌گذاری خاص.

ب. افتتاح حساب به منظور دریافت و نگهداری هر نوع سپرده توسط مؤسسات اعتباری منوط به دریافت مجوز مربوط به همان نوع از بانک مرکزی است. نوع قرارداد فیما بین مؤسسه اعتباری و مشتری در هریک از انواع سپرده و شرایط آن باید به تأیید شورای فقهی برسد.

پ. مؤسسات اعتباری می‌توانند برای اشخاص حقوقی و واحدهای صنفی حساب جاری افتتاح کنند. حساب جاری، حساب تجاری محسوب می‌شود و مشمول احکامی که در قوانین مختلف برای حساب تجاری ذکر شده، می‌باشد.

ت. سپرده جاری و سپرده پس‌انداز با استفاده از کارت بانکی و برنامه‌های کاربردی (اپلیکیشن‌های) مورد تأیید بانک مرکزی قابل برداشت و انتقال است. مؤسسه اعتباری می‌تواند در چهارچوب دستورالعمل مصوب هیئت عالی، امکان برداشت یا انتقال وجه به‌وسیله چک را در اختیار دارندگان سپرده جاری و سپرده پس‌انداز قرار دهد.

ث. برداشت کلی یا جزئی سپرده سرمایه‌گذاری عام، مستلزم اتمام یا فسخ قرارداد است و بدون اتمام یا فسخ قرارداد، برداشت یا انتقال سپرده سرمایه‌گذاری عام ممکن نیست.

ج. سپرده سرمایه‌گذاری خاص تا اتمام پروژه(ها)یی که سپرده‌گذاری برای تأمین مالی آن(ها) انجام شده، به‌صورت کلی یا جزئی قابل فسخ یا برداشت نیست؛ ولی در صورتی که این نوع سپرده‌گذاری در قالب اوراق گواهی سپرده خاص انجام شده باشد، اوراق مذکور در چهارچوب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۰۱ قابل معامله در بازار ثانویه و انتقال به غیر می‌باشد. جذب سپرده سرمایه‌گذاری خاص در صورتی که کل مبلغ قابل سپرده‌گذاری برای پروژه(های) مذکور در قرارداد، بیشتر از حد مذکور در تبصره جزء (۸) ماده (۱۱) این قانون باشد، باید به تأیید شورای سیاست‌گذاری پولی و ارزی موضوع ماده (۱۳) قانون بانک مرکزی برسد.

چ. نرخ سپرده قانونی مربوط به هریک از انواع سپرده توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

مبحث دوم: پرداخت تسهیلات

ماده ۱۴-

الف. در نظام بانکداری جمهوری اسلامی ایران، تأمین مالی توسط مؤسسات اعتباری در قالب‌های زیر انجام می‌شود:

۱. تسهیلات قرض‌الحسنه؛

۲. تسهیلات مبادله‌ای؛

۳. تأمین مالی مشارکتی.

ب. کلیه مؤسسات اعتباری موظفند از محل منابع بانکداری اجتماعی (قرض-الحسنه)، مطابق بندهای (ث) و (ج) ماده (۵) این قانون تسهیلات خُرد قرض-الحسنه پرداخت کنند.

پ. در تسهیلات قرض‌الحسنه دریافت کارمزد صرفاً در حدی که هزینه‌های ناشی از اعطای تسهیلات را پوشش دهد، بلامانع است. سقف کارمزد و چگونگی محاسبه و دریافت آن توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. کارمزد تسهیلات قرض-الحسنه فقط برای یک‌بار به‌ترتیبی که توسط بانک مرکزی ابلاغ می‌شود، محاسبه و به‌صورت یک‌جا در ابتدا، یا به‌تدریج همراه اقساط تسهیلات قرض-الحسنه از مشتری دریافت می‌شود. محاسبه و دریافت مکرر کارمزد ممنوع است. ت. سقف تسهیلات قرض‌الحسنه توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. در مواردی که حداقل یا حداکثر مبلغ تسهیلات قرض‌الحسنه در قانون تعیین شده باشد، هیأت عالی موظف است مصوبه خود را مبتنی بر قانون تنظیم کند.

تسهیلات مبادله‌ای

ث. تسهیلات مبادله‌ای تسهیلاتی است که به‌منظور تأمین سرمایه ثابت یا درگردش واحدهای تولیدی، تجاری و خدماتی، یا خرید کالا و خدمات توسط خانوارها در قالب عقود مورد تأیید شورای فقهی (غیر از قرض‌الحسنه) پرداخت می‌شود. در متن قرارداد تسهیلات مبادله‌ای، مبلغی که تسهیلات‌گیرنده باید در آینده به‌صورت یک‌جا، یا در اقساط معین به مؤسسه اعتباری پرداخت کند، درج می‌گردد.

ج. در مواردی که بانک مرکزی برای تسهیلات مبادله‌ای سقف نرخ سود تعیین کرده باشد، رعایت سقف مزبور در تعیین مبلغی که تسهیلات گیرنده باید به صورت یک جا یا اقساطی به مؤسسه اعتباری پرداخت کند، الزامی است. هرگونه رفتاری از سوی مؤسسه اعتباری که نتیجه آن افزایش نرخ سود مؤثر تسهیلات باشد، از جمله الزام به مسدود کردن بخشی از تسهیلات دریافتی، ممنوع بوده و مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

چ. درج شناسه صورتحساب الکترونیکی موضوع قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۱۳۹۸/۰۷/۲۱ و اصلاحات بعدی آن در قراردادهای تسهیلات مبادله‌ای الزامی است. بانک مرکزی و سازمان امور مالیاتی موظفند حداکثر یک سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، تمهیدات لازم برای اجرای این حکم را فراهم نمایند.

تأمین مالی مشارکتی

ح. تأمین مالی مشارکتی با هدف تأمین مالی پروژه(ها)ی مشخص، از محل سپرده‌های سرمایه‌گذاری خاص مربوط به همان پروژه(ها) توسط مؤسسات اعتباری قابل انجام است. در تأمین مالی مشارکتی، مبلغی که تأمین مالی شونده (شریک) باید به مؤسسه اعتباری بازپرداخت کند، در ضمن قرارداد تعیین نمی‌شود و فقط مبلغ پرداخت شده به عنوان سهم‌الشرکه مؤسسه اعتباری (به عنوان وکیل سپرده‌گذاران)، و سهم طرفین از سود یا زیان احتمالی در قرارداد درج می‌گردد.

خ. تأمین مالی مشارکتی، در قالب قرارداد مشارکت حقوقی و از طریق ایجاد «شرکت پروژه» انجام می‌شود. حداقل یکی از اعضای هیأت مدیره شرکت پروژه باید توسط مؤسسه اعتباری تعیین شود. مؤسسه اعتباری نماینده سپرده‌گذاران در شرکت پروژه است و سپرده‌گذاران، به میزان سپرده خود در سود شرکت پروژه سهمیم هستند. شرکت‌های پروژه موضوع این بند که در چهارچوب این قانون و دستورالعمل‌های بانک مرکزی تشکیل می‌شود، مصداق بند (ب) ماده (۳) نمی‌باشد. استفاده از سایر عقود برای تأمین مالی مشارکتی در صورتی مجاز است که

حسب تشخیص هیأت عالی و تأیید شورای فقهی، امکان مشارکت واقعی و محاسبه سود (زیان) ناشی از مشارکت وجود داشته و مشتری به موجب قرارداد، ملزم به پرداخت سود ثابت و از پیش تعیین شده به مؤسسه اعتباری نشود.

د. مؤسسه اعتباری باید مستندات دالّ بر توجیه اقتصادی یا طرحنامه پروژه(های) موردنظر را که برای تأمین مالی آن ها اقدام به جذب سپرده سرمایه گذاری خاص نموده است، در سامانه ای که به همین منظور توسط معاونت سیاست گذاری پولی بانک مرکزی ایجاد می شود، بارگذاری کند. این تکلیف، در مورد تسهیلات مبادله ای اعطا شده یا تعهدات پذیرفته شده توسط مؤسسه اعتباری هم که مبلغ آن از میزانی که هیأت عالی تعیین می کند بیشتر باشد، جاری است. معاون سیاست گذاری پولی بانک مرکزی موظف است گزارش همسوئی عملکرد مؤسسات اعتباری با هدف مذکور در جزء (۳) بند (ب) ماده (۴) قانون بانک مرکزی را با استفاده از اطلاعات مستخرج از سامانه یادشده تهیه کند و پس از تأیید شورای سیاست گذاری پولی و ارزی، در اختیار رئیس کل قرار دهد. رئیس کل موظف است در تنظیم گزارش عملکرد هریک از مؤسسات اعتباری (موضوع جزء (۴) بند (ب) ماده (۱۰) قانون بانک مرکزی) که به نشست سیاست گذاری هیأت عالی ارائه می کند، از گزارش موضوع این بند استفاده نماید.

مبحث سوم: فراگیری مالی و عدالت در پرداخت تسهیلات

ماده ۱۵-

الف. بانک مرکزی موظف است بمنظور گسترش عدالت در پرداخت تسهیلات و ارتقاء شاخص فراگیری مالی، تا پایان بهمن ماه هر سال دستورالعمل فراگیری مالی مشتمل بر سقف مجاز مانده انواع تسهیلات دریافتی هر خانوار و واحد اقتصادی (اعم از واحد صنفی، تجاری، تولیدی، خدماتی و بهره بردار کشاورزی) از شبکه بانکی را

به تفکیک برای خانوارها (با توجه به بعد خانوار، واجد یا فاقد مسکن بودن و سطح معیشتی خانوار) و واحدهای اقتصادی (براساس نوع کسب و کار، میزان فروش، میزان مالیات پرداختی و تعداد کارکنان بیمه شده) تهیه و پس از تصویب هیأت عالی، برای اجرا در سال بعد به مؤسسات اعتباری ابلاغ کند. در مواردی که تسهیلات خاصی در قانون پیش‌بینی شده یا میزان آن در قانون تعیین شده باشد، بانک مرکزی موظف است مصوبه موضوع این بند را مبتنی بر قانون تنظیم کند.

ب. هیأت عالی موظف است مجموع مانده مجاز تسهیلات و تعهدات کلان، و مجموع مانده مجاز تسهیلات و تعهدات مربوط به «اشخاص مرتبط» را با توجه به نسبت‌های موضوع ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی، برای هر مؤسسه اعتباری تعیین کند. هیأت عالی باید در تعیین حدود موضوع این بند، ارتقاء شاخص فراگیری مالی را مدنظر قرار دهد.

پ. اعطای تسهیلات و قبول تعهدات به نفع شرکت‌های تابعه و وابسته مؤسسه اعتباری، در مواردی که سهامداری مؤسسه اعتباری در آن شرکت‌ها مطابق بند (ب) ماده (۳) این قانون، مصداق بنگاهداری غیرمجاز محسوب شود، ممنوع بوده و به منزله تصرف غیرقانونی در اموال عمومی است. زمان‌بندی اجرای این حکم توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

ت. عدم رعایت حدود و احکام مذکور در این ماده توسط مؤسسات اعتباری، مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

ث. به منظور امکان پذیرش اجرای احکام مذکور در این ماده و ماده (۱۶)، مؤسسات اعتباری موظفند کلیه اطلاعات مربوط به پرداخت و بازپرداخت تسهیلات و تعهدات را به صورت برخط در «سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات» موضوع بند (ب) ماده (۱۸) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۶/۰۱/۱۶ ثبت کنند. در سامانه مذکور، به هر فقره از مطالبات و تعهدات مؤسسه اعتباری یک شناسه یکتا اختصاص می‌یابد. علاوه بر آن، به هریک از تعهدات مشتری برای بازپرداخت تسهیلات به مؤسسه اعتباری (هر قسط) نیز باید یک

شناسه یکتا اختصاص داده شده و کلیه تراکنش‌های مرتبط با تسهیلات و تعهدات، با ذکر شناسه مربوط در «سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات» ثبت شود. قراردادهایی که کلیه تراکنش‌های مرتبط با آن‌ها توسط موسسه اعتباری در «سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات» ثبت شده باشد، در حکم اسناد رسمی و لازم‌الاجراء است و از کلیه مزایای اسناد تجاری از جمله عدم نیاز به تودیع خسارت احتمالی بابت اخذ قرار تأمین خواسته برخوردار می‌باشند. بانک مرکزی موظف است امکان استعلام برخط از «سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات» را برای دستگاه‌های اجرائی ذی‌ربط از جمله مراجع قضایی فراهم کند.

مبحث چهارم: پیشگیری از انباشت مطالبات غیرجاری

ماده ۱۶-

الف. تأخیر مشتری در بازپرداخت بدهی سررسید شده وی به مؤسسه اعتباری، تخلف محسوب می‌شود. مشتری متخلف از زمان تخلف مشمول کاهش امتیاز و/یا رتبه اعتباری، و پس از گذشت سه ماه از سررسید، مشمول محدودیت‌های مذکور در ماده (۵) مکرر قانون صدور چک مصوب ۱۳۵۵/۰۴/۱۶ و اصلاحات بعدی آن می‌شود.

تبصره- امتیاز و رتبه اعتباری مشتری به‌ترتیب، توسط شرکت‌های اعتبارسنجی و مؤسسات رتبه‌بندی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط تعیین می‌شود و مبنای تصمیم‌گیری مؤسسات اعتباری در اعطای تسهیلات به مشتری یا قبول تعهد به‌نفع وی قرار می‌گیرد.

ب. مشتری که در بازپرداخت تسهیلات تأخیر داشته باشد، به‌میزان سه برابر مجموع مدت تأخیر (از زمان تسویه کامل بدهی قبلی) از دریافت تسهیلات جدید از شبکه بانکی محروم می‌شود.

پ. تأخیر در بازپرداخت تسهیلات کلان و تسهیلات اعطایی به «اشخاص مرتبط»، علاوه بر احکام مذکور در بندهای (الف) و (ب)، مشمول جریمه تأخیر با نرخ مصوب هیأت عالی است. جریمه موضوع این بند با رعایت اصل پنجاه و سوم قانون اساسی به صندوق ضمانت سپرده‌ها پرداخت می‌شود.

ت. در صورتی که مجمع عمومی شرکتی که بدهی سررسیدشده و پرداختنشده به مؤسسات اعتباری دارد، توزیع سود نقدی بین سهامداران یا پرداخت پاداش به مدیران خود را تصویب کند، پاداش و سود مصوب به مؤسسه اعتباری طلبکار پرداخت می‌شود و مدیران و سهامداران یادشده، به همان میزان از شرکت، طلبکار خواهند شد. عدم رعایت این حکم موجب محکومیت مدیرعامل و سایر امضاکنندگان سند پرداخت سود یا پاداش موضوع این بند، به یک یا چند مورد از مجازات‌های درجه شش ماده (۱۹) قانون مجازات‌های اسلامی است. بازرس قانونی شرکت موظف است عدم اجرای این حکم را به معاونت تنظیم‌گری و نظارت گزارش نماید. همچنین، شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه موظف است گزارش عدم اجرای این حکم توسط شرکت‌های بورسی را به بانک مرکزی ارسال کند. بانک مرکزی موظف است دسترسی به سامانه متمرکز تعهدات و تسهیلات (سمات) را برای شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه فراهم نماید.

تبصره- در صورتی که شرکت به بیشتر از یک مؤسسه اعتباری بدهی سررسیدشده و پرداختنشده داشته‌باشد، سود و پاداش موضوع این بند به نسبت مطالبات سررسیدشده و پرداختنشده مؤسسات اعتباری طلبکار، بین آن‌ها تقسیم می‌شود.

ث. پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، درج بند مربوط به دیرکرد یا وجه التزام در قراردادهای بانکی مجاز نمی‌باشد.

تبصره ۱- در مورد قراردادهای بانکی که قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون منعقد شده و مشتمل بر بند وجه التزام است، اقساط پرداختی مشتری ابتدا از اصل تسهیلات، و پس از مستهلک شدن کامل اصل تسهیلات، از بدهی وی بابت وجه التزام کسر می‌گردد. رفع محدودیت‌های‌های مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده، موکول به تسویه اصل تسهیلات و وجه التزام متعلقه است.

تبصره ۲- حکم مذکور در این بند، مانع از اعمال ماده (۵۲۲) قانون آیین دادرسی مدنی توسط مؤسسه اعتباری نیست.

استثنائات تأخیر

ج. اگر تأخیر در پرداخت بدهی سررسیدشده، به دلیل اعسار یا ورشکستگی بدهکار (با حکم مرجع قضائی) باشد، مؤسسه اعتباری طلبکار موظف است تا زمان برطرف شدن اعسار یا خروج از ورشکستگی (به تشخیص دادگاه)، به بدهکار مهلت دهد. در دوران اعسار یا ورشکستگی، فقط محدودیت‌های قانونی ناشی از اعسار یا ورشکستگی، متوجه بدهکار معسر یا ورشکسته می‌شود.

چ. در صورتی که مشتری -به استثناء «اشخاص مرتبط» و دریافت‌کنندگان تسهیلات کلان- از پرداخت بدهی خود به مؤسسه اعتباری ناتوان باشد، می‌تواند نسبت به ثبت دادخواست اعسار در درگاه خدمات الکترونیک قضائی اقدام کند. شخص حقیقی مدعی اعسار موظف است هم‌زمان با ثبت دادخواست اعسار، کلیه درآمدهای مستمر و دارائی‌های خود و افراد تحت تکفل خود را در سامانه ویژه‌ای که به‌همین منظور توسط قوه قضائیه ایجاد می‌شود، ثبت کند. همچنین شخص حقوقی مدعی اعسار موظف است هم‌زمان با ثبت دادخواست اعسار، صورت‌های مالی حسابرسی شده خود را که بیشتر از یک سال از تاریخ تصویب آن‌ها نگذشته باشد، در سامانه مذکور بارگذاری کند. از زمان ثبت دادخواست اعسار در درگاه خدمات الکترونیک قضائی تا زمان تعیین تکلیف توسط شعبه رسیدگی به اختلافات بانکی موضوع ماده (۳۵) قانون بانک مرکزی، محدودیت‌های مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده اعمال نمی‌شود. در صورتی که شعبه رسیدگی به اختلافات بانکی حکم به اعسار مشتری بدهد، تعلیق محدودیت‌های موضوع بندهای (الف) و (ب) این ماده تا زمان رفع اعسار (به تشخیص دادگاه) ادامه خواهد یافت. در صورتی که دادخواست اعسار رد شود، کلیه محدودیت‌های یادشده مجدداً برقرار شده و مشتری از زمان ثبت دادخواست، مشمول جریمه موضوع بند (پ) این ماده می‌شود. قوه قضائیه موظف است شعب رسیدگی به اختلافات بانکی موضوع ماده (۳۵) قانون بانک مرکزی را به تعداد کافی ایجاد کند.

تبصره- منظور از اعسار در این بند، ناتوانی مشتری حقیقی یا حقوقی از بازپرداخت تسهیلات به علل خارج از اختیار وی می‌باشد و این بند بر اطلاق و عموم ماده (۱۵) قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۱۳۹۴/۴/۷ حاکم است.

ح. در صورتی که تأخیر واحد تولیدی در پرداخت بدهی‌اش به مؤسسه اعتباری ناشی از کمبود موقت نقدینگی باشد و اعمال محدودیت‌های مذکور در بندهای (الف) و (ب) این ماده به تعطیلی واحد تولیدی موردنظر یا افت شدید تولید آن منجر شود، کارگروه‌های استانی ستاد تسهیل و رفع موانع تولید، موضوع ماده (۶۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ موظفند در صورتی که احراز کنند شرائط به‌وجودآمده ناشی از تقصیر واحد تولیدی نیست، ضرورت عدم اعمال تمام یا بخشی از محدودیت‌های موضوع بند (الف) و (ب) این ماده را به بانک مرکزی اعلام کنند. بانک مرکزی موظف است مصوبه کارگروه استانی ستاد تسهیل را در سامانه متمرکز تسهیلات و تعهدات ثبت کند. در این- صورت، محدودیت‌های موردنظر به مدت یک سال تعلیق می‌شود. کارگروه‌های استانی ستاد تسهیل موظفند تقاضای کلیه واحدهای تولیدی را که از طریق تشکل صنفی مربوط، به دبیرخانه ستاد واصل شده، به ترتیب وصول بررسی نمایند. استفاده واحدهای تولیدی از سازوکار مذکور در این بند حداکثر تا سه بار مجاز است. مصوبه کارگروه‌های استانی ستاد تسهیل در این خصوص برای اولین بار با رأی موافق اکثریت، برای بار دوم با رأی موافق دوسوم، و برای بار سوم با رأی موافق سه‌چهارم اعضای حاضر کارگروه معتبر است. در هر حال، مصوبه کارگروه استانی ستاد تسهیل در خصوص این بند، باید به تأیید کارگروه خبرگان بانکی موضوع تبصره ماده (۶۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب ۱۳۹۴/۰۲/۰۱ و اصلاحات بعدی آن برسد.

خ. در تسهیلاتی که طبق قرارداد باید در زمان یا زمان‌های معین به مشتری پرداخت شود، مؤسسه اعتباری موظف است مطابق قرارداد عمل کند. در صورتی که به- تشخیص هیأت داورى كانون مؤسسات اعتبارى موضوع ماده (۲۹) این قانون یا شعبه رسیدگی به اختلافات بانکی موضوع ماده (۳۵) قانون بانک مرکزی، تأخیر مشتری در پرداخت اقساط، ناشی از عدم اجرای کامل و به‌موقع قرارداد توسط مؤسسه اعتباری باشد، محدودیت‌های مذکور در بند (الف) و (ب) این ماده درباره

مشتری اعمال نمی‌شود و مؤسسه اعتباری موظف است خسارت وارده به مشتری را جبران کند.

د. دولت از شمول احکام مذکور در بندهای (الف)، (ب) و (ت) این ماده مستثنی است. استثناء شرکت‌های دولتی از شمول احکام مذکور در بندهای (الف)، (ب) و (ت) این ماده با تصویب هیأت وزیران مجاز است.

ذ. دولت موظف است در لوایح بودجه سنواتی، برای تأدیه بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به مؤسسات اعتباری، که قبل از لازم‌الاجرا شدن این قانون ایجاد شده‌است، پیش‌بینی لازم را بعمل آورد.

ر. از زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون، هرگونه استفاده دولت و شرکت‌های دولتی از منابع مؤسسه اعتباری، تکلیف دولت به مؤسسه اعتباری برای اعمال تخفیف در نرخ سود و کارمزد، یا بخشش اصل، سود و جرائم تسهیلات، باید از طریق واگذاری اوراق مالی اسلامی قابل معامله در بازار به مؤسسه اعتباری صورت گیرد.

فصل ششم: نظارت بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری

مبحث اول: نظارت شرعی

ماده ۱۷-

الف. انجام فعالیت بانکی توسط مؤسسه اعتباری که مستلزم موارد زیر باشد، ممنوع و باطل است:

۱. پرداخت و دریافت ربا (بهره)؛
۲. تضمین سود ثابت و از پیش تعیین شده برای انواع سپرده بانکی؛
۳. هرگونه تلاش برای صوری‌سازی قراردادها، ازجمله گنجاندن شرائطی ضمن عقد، یا استفاده از عقد صلح و مانند آن برای تبدیل قراردادهای مشارکتی به قراردادهای با سود ثابت و از پیش تعیین شده؛
۴. دریافت مبالغی به عنوان کارمزد تسهیلات قرض الحسنه، بیشتر از هزینه انجام شده؛

۵. استفاده از سپرده‌های وکالتی در مصارفی غیر از مصرف مصرّح در قرارداد وکالت؛

۶. تنظیم قراردادهای بانکی به صورت غرری و غیرشفاف و مطلع نکردن مشتری از مفاد قرارداد؛

۷. امهال یا تمدید قرارداد تسهیلات، به گونه‌ای که مستلزم ربوی شدن قرارداد و دریافت سود مرکب از مشتری باشد.

ب. مرجع تشخیص موارد فوق و سایر موارد خلاف شرع در نظام بانکی کشور، شورای فقهی بانک مرکزی است.

پ. انواع قراردادهای فیمابین مؤسسه اعتباری با مشتریان (نظیر قرارداد سپرده-گیری، اعطای تسهیلات و تضمین) و قراردادهای فیمابین مؤسسه اعتباری با بانک مرکزی و سایر مؤسسات اعتباری (نظیر عملیات بازار باز و فعالیت در بازار بین بانکی) باید از حیث عدم اشمال بر موارد مذکور در بند (الف)، به تأیید شورای فقهی برسد.

ت. معاونت تنظیم‌گری و نظارت موظف است تمهیدات لازم برای جلوگیری از اقدامات مذکور در بند (الف) را فراهم کند. چگونگی نظارت بر اجرای مصوبات شورای فقهی مطابق بند (چ) ماده (۱۸) قانون بانک مرکزی به تصویب شورای فقهی می‌رسد.

ث. انجام هریک از موارد مذکور در بند (الف) توسط مؤسسات اعتباری، مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است. ج. هیأت عالی موظف است بازار بین بانکی را براساس مختصات انواع بانکداری مندرج در ماده (۵) این قانون به گونه‌ای بازطراحی کند که فعالیت بانک مرکزی و مؤسسات اعتباری در بازار یادشده، مستلزم ارتکاب موارد مذکور در بند (الف) نباشد.

مبحث دوم: نظارت پیشینی بانک مرکزی بر مؤسسات اعتباری

ماده ۱۸-

الف. ثبت هرگونه تراکنش در سامانه داخلی مؤسسه اعتباری ازجمله: دریافت و بازپرداخت سپرده، پرداخت تسهیلات و دریافت اقساط، خرید انواع دارایی، پرداخت هزینه‌های جاری مؤسسه اعتباری، پرداخت سود نقدی به سهامداران مؤسسه اعتباری، پرداخت مالیات و سایر دریافت‌ها و پرداخت‌های مؤسسه اعتباری، بدون درج شناسه یکتای تولیدشده توسط سامانه حاکمیتی بانک مرکزی ممنوع و فاقد اعتبار است. مؤسسات اعتباری باید سامانه‌های داخلی خود را به‌گونه‌ای تنظیم کنند که امکان ثبت تراکنش بدون درج شناسه یکتای تولیدشده توسط سامانه حاکمیتی بانک مرکزی وجود نداشته باشد. ثبت شناسه یکتای تراکنش در سامانه داخلی باید به‌صورت سیستمی و به‌صورت خدمت مبتنی بر وب انجام شود.

ب. بانک مرکزی موظف است با هدف نظارت پیشینی بر عملیات بانکی، سامانه‌های حاکمیتی خود را به‌گونه‌ای تنظیم کند که قبل از تولید شناسه‌های یکتای موضوع بند (الف)، عدم نقض احکام و نسبت‌های احتیاطی مذکور در بندهای (الف) و (پ) ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی که امکان کنترل سامانه‌ای آن‌ها وجود دارد، توسط سامانه‌های مذکور مورد کنترل و پایش قرار گیرد. دستورالعمل اجرایی این بند، مشتمل بر فهرست نسبت‌های احتیاطی مشمول نظارت پیشینی، توسط معاون تنظیم‌گری و نظارت تهیه شده و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

پ. اعطای تسهیلات و قبول تعهدات کلان توسط مؤسسه اعتباری به صورت فردی یا سندیکایی (جمع) منوط به تصویب هیأت مدیره مؤسسه (های) اعتباری و تأیید بانک مرکزی است.

ت. اعطای تسهیلات به «اشخاص مرتبط» و قبول تعهدات به نفع آنان، در صورتی که منفرداً یا مجتمعاً بزرگتر از حد تسهیلات و تعهدات کلان باشد، باید به تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری و تأیید بانک مرکزی برسد. اعطای تسهیلات به «اشخاص مرتبط» و قبول تعهد به نفع آنان، بدون رعایت نوبت یا با نرخ کارمزد، نرخ سود و شرایط ترجیحی ممنوع است.

ث. اعطای تسهیلات کلان توسط یک مؤسسه اعتباری به «اشخاص مرتبط» با مؤسسات اعتباری دیگر و قبول تعهدات کلان به نفع آنان، منوط به تصویب هیأت مدیره مؤسسه‌های اعتباری ذی‌مدخل و تأیید بانک مرکزی است.

ج. کفایت و نقدشوندگی وثائق مربوط به تسهیلات و تعهدات کلان باید به تأیید هیأت مدیره مؤسسه اعتباری برسد و صورتجلسه هیأت مدیره در این خصوص به ضمیمه قرارداد مربوط، به بانک مرکزی ارسال گردد.

چ. عدم رعایت احکام و دستورالعمل‌های موضوع این ماده توسط مؤسسات اعتباری، مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

تبصره- منظور از تأیید بانک مرکزی در بندهای (پ)، (ت) و (ث) این ماده، تحصیل اطمینان از رعایت حدود مجاز و دستورالعمل‌های مربوط توسط مؤسسه اعتباری است و نافی مسئولیت مؤسسه اعتباری در اعتبارسنجی مشتری، اخذ وثیقه معتبر و مکفی و رعایت سایر الزامات حاکم بر اعطای تسهیلات یا قبول تعهدات نمی‌باشد.

مبحث سوم: نظارت بر ثبت داده‌ها و تهیه گزارش‌های مالی

ماده ۱۹-

الف. مؤسسه اعتباری موظف است عملیات جمع‌آوری، ثبت و پردازش داده‌های مالی را با رعایت موارد زیر انجام دهد:

۱. ثبت کلیه داده‌های مرتبط با عملیات و خدمات بانکی فوراً، به صورت صحیح و مطابق با دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی انجام شده و هرگونه تغییر و اصلاح در داده‌های ثبت شده قابل مشاهده و ردیابی باشد.

۲. هرگونه ثبت داده یا تغییر و اصلاح آن، با درج شناسه یکتای تراکنش موضوع بند (الف) ماده (۱۸) همراه باشد. ثبت داده یا تغییر و اصلاح آن، بدون درج شناسه یکتا فاقد اعتبار است.

۳. امکان جست‌وجو و بازیابی سریع داده‌ها و اطلاعات مبتنی بر آن در سطوح مختلف (شعبه، هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری و بانک مرکزی)

وجود داشته و دسترسی متناسب با هر سطح در نظر گرفته شود. دسترسی بانک مرکزی باید در بالاترین سطح تعریف شود.

تبصره- هیأت مدیره مؤسسه اعتباری موظف است با ایجاد کمیته فناوری اطلاعات به عنوان یکی از کمیته‌های حاکمیت شرکتی مؤسسه اعتباری، از اجرای دقیق احکام این بند و بند (الف) ماده (۱۸)، و دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی در زمینه ثبت و پردازش داده‌های بانکی اطمینان حاصل کند.

ب. مؤسسه اعتباری موظف است اطلاعات مربوط به افتتاح و انسداد حساب‌های مشتریان، اطلاعات مربوط به گشایش اعتبارات اسنادی و صدور ضمانت‌نامه، کلیه قراردادهای مالی مؤسسه اعتباری و سایر اطلاعات موردنظر بانک مرکزی را در سامانه‌های حاکمیتی بانک مرکزی بارگذاری کند.

پ. صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری باید مطابق دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، تهیه و قبل از تصویب در مجمع عمومی مؤسسه اعتباری، به بانک مرکزی ارسال شود. صورت‌های مالی مؤسسه اعتباری و سایر گزارش‌های مالی باید به داده‌ها و اطلاعاتی که مطابق بند (الف) این ماده ثبت شده، قابل استناد بوده و با استفاده از همان داده‌ها قابل راستی‌آزمایی باشد. برگزاری مجمع عمومی مؤسسه اعتباری منوط به بررسی صورت‌های مالی و صدور اجازه برگزاری مجمع عمومی توسط بانک مرکزی است. صورت‌های مالی تلفیقی «گروه مؤسسه اعتباری» نیز باید مطابق دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی تهیه و به بانک مرکزی ارسال شود. شرکت‌های تابعه و وابسته مؤسسه اعتباری موظفند داده‌ها، اطلاعات و اسناد مورد نظر بانک مرکزی را که مبین عملکرد و وضعیت مالی «گروه مؤسسه اعتباری» است، به هیأت مدیره مؤسسه اعتباری ارائه کنند و زمینه دسترسی ناظران و بازرسان بانک مرکزی به داده‌ها، اطلاعات و اسناد موردنظر را به صورت الکترونیکی و فیزیکی فراهم نمایند. دستورالعمل نظارت یکپارچه بر مؤسسات اعتباری به تصویب هیأت عالی می‌رسد. نظارت یکپارچه بانک مرکزی، نافی مسئولیت سایر مراجع نظارتی، از جمله سازمان بورس و اوراق بهادار نیست.

ت. مؤسسه اعتباری موظف است اسناد و دفاتر خود اعم از فیزیکی و الکترونیکی را مطابق دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، نگهداری کند. اسنادی که مطابق دستورالعمل مذکور به صورت الکترونیکی ایجاد شده باشند، در دادگاه‌ها و سایر مراجع قانونی حکم اصل اسناد را دارند.

مبحث چهارم: ذخیره‌گیری و ایجاد اندوخته‌های قانونی و احتیاطی

ماده ۲۰-

الف. به‌منظور جلوگیری از ایجاد دارایی موهوم و شناسایی سود غیرواقعی، مؤسسات اعتباری موظفند برای کلیه مطالبات و تعهدات خود مطابق بندهای (ب) تا (ح) این ماده، «ذخیره‌گیری عمومی»، «ذخیره‌گیری نوعی» و «ذخیره‌گیری اختصاصی» انجام دهند.

ب. میزان ذخیره‌گیری عمومی در چهارچوب دستورالعمل مصوب هیأت عالی به پیشنهاد کمیته خطر (ریسک)، توسط هیأت مدیره مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود. ذخیره‌گیری عمومی باید نسبت به همه مطالبات و تعهدات مؤسسه اعتباری انجام - شود و حداقل آن متناسب با وضعیت اقتصادی کشور توسط هیأت عالی تعیین می‌گردد.

پ. مؤسسه اعتباری موظف است علاوه بر ذخیره‌گیری عمومی، برای انواعی از مطالبات و تعهدات که خطر (ریسک) آن‌ها بیشتر از سایر انواع ارزیابی می‌شود، ذخیره‌گیری نوعی انجام دهد. هیأت عالی می‌تواند برای هر نوع از تسهیلات و تعهدات، حداقل ذخیره نوعی را تعیین کند.

ت. مؤسسه اعتباری موظف است برای مطالبات و تعهدات کلان، به‌تفکیک و متناسب با خطر (ریسک) هر مورد، ذخیره‌گیری اختصاصی انجام دهد. ارزش و نقدشوندگی وثائق و نوع تضمین دریافتی باید در تعیین میزان ذخیره اختصاصی مورد توجه قرار گیرد.

تبصره- حداکثر سه سال پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، ذخیره‌گیری اختصاصی برای کلیه مطالبات و تعهدات مؤسسه اعتباری - اعم از کلان و غیرکلان - الزامی

خواهد بود. پس از آن، مؤسسه اعتباری موظف است هم‌زمان با اعطای تسهیلات یا قبول تعهد، زیان احتمالی ناشی از نکول مشتری را براساس داده‌های شرکت‌های اعتبارسنجی و مؤسسات رتبه‌بندی معتمد بانک مرکزی محاسبه و به‌عنوان هزینه شناسایی کند. بانک مرکزی موظف است در مهلت یادشده زمینه اجرای این تبصره را از طریق توسعه نظام سنجش اعتبار در صنعت بانکداری کشور فراهم نماید.

ث. برآورد خطر(ریسک) مطالبات و تعهدات مؤسسه اعتباری و محاسبه ذخیره عمومی، ذخیره نوعی و ذخیره اختصاصی آن‌ها، در چهارچوب دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی توسط واحد خطر(ریسک) مؤسسه اعتباری انجام می‌شود. برآوردها و محاسبات مربوط به انواع ذخیره‌گیری باید به تأیید کمیته خطر(ریسک) و تصویب هیأت مدیره مؤسسه اعتباری برسد.

ج. مؤسسه اعتباری موظف است در صورت تغییر در اوضاع اقتصادی یا وضعیت مشتریان، محاسبات مربوط به انواع ذخیره‌گیری را مورد بازنگری قرار دهند.

چ. در صورت تبدیل تعهد به مطالبات، یا ورود مطالبات جاری به سرفصل مطالبات غیرجاری، مؤسسه اعتباری موظف است همه انواع ذخیره‌گیری مربوط به آن را در چهارچوب دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی افزایش دهد.

ح. ذخیره‌گیری‌هایی که در چهارچوب این ماده انجام شده‌باشد، به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی پذیرفته می‌شود.

خ. میزان و نحوه ایجاد اندوخته قانونی مؤسسه اعتباری توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. اندوخته قانونی نباید از بیست درصد (۲۰٪) سود ویژه سالانه مؤسسه اعتباری کمتر باشد. وضع اندوخته قانونی به‌میزان مذکور، تا زمانی که مجموع اندوخته قانونی مؤسسه اعتباری به اندازه سرمایه ثبت شده آن برسد، الزامی است. از آن پس، منظور نمودن اندوخته قانونی به میزان ده درصد (۱۰٪) سود ویژه سالانه الزامی، و بیشتر از آن اختیاری است.

د. حداقل میزان اندوخته احتیاطی مؤسسه اعتباری و نحوه ایجاد آن توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

د. عدم وضع و نگهداری اندوخته‌ها و ذخائر موضوع این ماده مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به بعد بند (ب) ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی است.

مبحث پنجم: کفایت سرمایه

ماده ۲۱-

در محاسبه نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری، رعایت موارد زیر الزامی است: الف. در صورتی که ذخیره‌گیری مؤسسه اعتباری از حداقل ذخیره‌گیری که براساس دستورالعمل‌های بانک مرکزی باید انجام شود، کمتر باشد، بانک مرکزی موظف است در محاسبه نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری، به‌میزان کمبود ذخیره‌گیری، از سرمایه اصلی مؤسسه اعتباری کسر نماید.

ب. در صورتی که میزان اندوخته قانونی یا احتیاطی مؤسسه اعتباری از حداقلی که در قانون یا دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی مقرر شده، کمتر باشد، بانک مرکزی موظف است در محاسبه نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری، به‌میزان کمبود اندوخته‌ها، از سرمایه اصلی مؤسسه اعتباری کسر نماید.

پ. مطالبات و تعهدات کلان مؤسسه اعتباری که خارج از حدود و دستورالعمل-های ابلاغی بانک مرکزی ایجاد شده باشد و مانده بدهی «اشخاص مرتبط» به کلیه مؤسسات اعتباری، از سرمایه اصلی کسر می‌شود.

ت. در محاسبه نسبت کفایت سرمایه، ضریب خطر (ریسک) مطالبات مؤسسه اعتباری از دولت و شرکت‌های دولتی در صورتی که در قالب اوراق مالی اسلامی منتشره از سوی خزانه و قابل معامله در بازار باشد، صفر، و در غیر این صورت، مشابه مطالبات از بخش غیردولتی در نظر گرفته می‌شود. احکام مذکور در این بند و بند (پ) مطابق زمان‌بندی مصوب هیأت عالی، به تدریج تا پایان برنامه هفتم پیشرفت عملیاتی می‌شود.

ث. تعاریف انواع نسبت کفایت سرمایه از نظر این قانون به شرح زیر است:

۱. نسبت کفایت سرمایه مناسب: نسبت کفایت سرمایه برابر یا بالاتر از

«حداقل نسبت کفایت سرمایه»؛

۲. نسبت کفایت سرمایه قابل قبول: نسبت کفایت سرمایه کمتر از «حداقل نسبت کفایت سرمایه» تا دو واحد درصد؛

۳. نسبت کفایت سرمایه نامناسب: نسبت کفایت سرمایه کمتر از «حداقل نسبت کفایت سرمایه» از دو تا چهار واحد درصد؛

۴. نسبت کفایت سرمایه بحرانی: نسبت کفایت سرمایه کمتر از «حداقل نسبت کفایت سرمایه» از چهار تا شش واحد درصد؛

۵. نسبت کفایت سرمایه به شدت بحرانی: نسبت کفایت سرمایه کمتر از «حداقل نسبت کفایت سرمایه» به میزان بیشتر از شش واحد درصد.

ج. «حداقل نسبت کفایت سرمایه» توسط هیأت عالی تعیین می‌شود.

چ. دستورالعمل اجرائی این ماده به پیشنهاد معاون تنظیم‌گری و نظارت، به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

ح. در صورتی که نسبت کفایت سرمایه مؤسسات اعتباری دولتی کمتر از نسبت کفایت سرمایه «مناسب» باشد، دولت موظف است با پیش‌بینی احکام موردنیاز در لایحه بودجه، سود سهام دولت در مؤسسات اعتباری و مالیات مأخوذه از بانک مرکزی و مؤسسات اعتباری را به میزان موردنیاز برای رسیدن نسبت کفایت سرمایه بانک‌های دولتی به نسبت کفایت سرمایه «مناسب»، به افزایش سرمایه مؤسسات اعتباری دولتی اختصاص دهد.

فصل هفتم: مدیریت تعارض منافع

ماده ۲۲-

الف. اعضای هیأت‌مدیره، هیأت عامل، حسابرس مستقل و بازرس قانونی و مدیران ارشد مؤسسه اعتباری موظفند در ابتدا و انتهای دوره مسئولیت، «کاربرگ تعارض منافع» موضوع بند (الف) ماده (۶۰) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۸/۱۷ را تکمیل و به بانک مرکزی تحویل دهند. تشخیص مدیر ارشد با بانک مرکزی است.

ب. هرگاه موضوعات مطروحه در جلسات هیأت مدیره، هیأت عامل یا کمیته‌های حاکمیت شرکتی، به‌نحوی با منافع شخصی اعضای شرکت‌کننده در این جلسات مرتبط باشد، عضو مذکور باید در ابتدای جلسه، اطلاعات مربوط را به‌صورت کامل به اعضا ارائه نموده و جلسه را ترک نماید. در این صورت، عضو مذکور در نصاب تشکیل جلسه و نصاب آراء در نظر گرفته نمی‌شود.

پ. اعطای هرگونه تسهیلات یا قبول تعهدات توسط مؤسسه اعتباری به نفع «اشخاص مرتبط» با همان مؤسسه اعتباری یا مؤسسات اعتباری دیگر باید به‌ترتیبی که بانک مرکزی اعلام می‌کند، توسط مدیرعامل مؤسسه اعتباری، و تسهیلات-گیرنده یا متعهدله به بانک مرکزی گزارش شود.

ت. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است واحد ویژه‌ای برای مدیریت تعارض منافع در نظام بانکی ایجاد نماید. واحد یادشده وظیفه دارد ضمن دریافت مستندات، و تجمیع و پردازش اطلاعات ذی‌ربط، اسامی «اشخاص مرتبط» با هر مؤسسه اعتباری را به‌صورت برخط به اطلاع مؤسسات اعتباری برساند.

ث. در صورتی که معاون تنظیم‌گری و نظارت، براساس گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری یا بازرسان و حسابرسان منصوب بانک مرکزی، یا از هر طریق دیگری، ظن به سوء استفاده سهامداران مؤثر، مدیران یا کارکنان مؤسسه اعتباری به‌نفع خود یا دیگران و ارتکاب جرائم مالی از قبیل اختلاس و پولشویی پیدا کند، می‌تواند شخص مظنون را موقتاً تعلیق نموده و حضور وی در مؤسسه اعتباری و مداخله در امور آن را ممنوع کند. عدم رعایت دستور معاون تنظیم‌گری و نظارت توسط مؤسسه اعتباری یا شخص موردنظر، مشمول مجازات مذکور در اجزاء (۲) به-بعد بند (ب) ماده (۲۳) و بند (پ) ماده (۳۷) قانون بانک مرکزی است. معاون تنظیم-گری و نظارت موظف است هم‌زمان با ابلاغ دستور تعلیق، پرونده سهامدار، مدیر یا کارمند مظنون را به‌همراه مستندات، به هیأت انتظامی بانک مرکزی ارسال کند. هیأت انتظامی بدوی موظف است نسبت به صدور رأی ظرف یک هفته اقدام کند.

فصل هشتم: قواعد محرمانگی

ماده ۲۳-

الف. سهامداران، اعضای هیأت‌مدیره، هیأت‌عامل، کارکنان و حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری موظف به حفظ داده‌ها، اطلاعات و اسناد متعلق به مؤسسه اعتباری، «گروه مؤسسه اعتباری»، مشتریان و سایر ذی‌نفعان می‌باشند و نباید داده‌ها، اطلاعات و اسناد مزبور را به نفع خود یا شخص دیگری مورد استفاده قرار دهند. مرتکب علاوه بر جبران خسارات وارده -در حدودی که مستند به فعل او است-، به یک یا چند مورد از مجازات‌های درجه شش ماده (۱۹) قانون مجازات‌های اسلامی محکوم می‌شود.

ب. هیأت‌مدیره موظف است تصمیمات زیر را برای حصول اطمینان از حفاظت داده‌ها، اطلاعات و اسناد مؤسسه اعتباری، «گروه مؤسسه اعتباری»، مشتریان و سایر ذی‌نفعان اتخاذ کند:

۱. محدود کردن تعداد اشخاص دارای دسترسی به داده‌ها، اطلاعات و اسناد؛
۲. اتخاذ تدابیر خاص برای حفظ داده‌ها، اطلاعات و اسناد، نظیر قاعده‌مند کردن دسترسی‌ها و رصدپذیر کردن کلیه مشاهدات و تغییرات اعمال شده بر روی آن‌ها؛
۳. اخذ تعهد از کلیه مدیران و کارکنان در خصوص حفظ داده‌ها، اطلاعات و اسناد مؤسسه اعتباری، «گروه مؤسسه اعتباری» و مشتریان در طی دوره خدمت و پس از آن.

پ. موارد زیر مشمول حکم مذکور در بند (الف) این ماده نیست:

۱. داده‌ها، اطلاعات و اسناد درخواست شده توسط بانک مرکزی؛
۲. داده‌ها، اطلاعات و اسناد درخواست شده توسط حسابرس مستقل و بازرس قانونی مؤسسه اعتباری؛
۳. داده‌ها، اطلاعات و اسناد درخواست شده توسط مرکز اطلاعات مالی، سازمان امور مالیاتی و سایر دستگاه‌های اجرائی در چهارچوب قانون؛

۴. داده‌ها، اطلاعات و اسناد مورد نیاز شرکت‌های اعتبارسنجی و مؤسسات رتبه‌بندی در چهارچوب قانون؛

۵. داده‌ها، اطلاعات و اسناد درخواست شده توسط مراجع ذیصلاح قضایی.

فصل نهم- نهادهای مکمل صنعت بانکداری

مبحث اول: صندوق ضمانت سپرده‌ها

ماده ۲۴-

الف. به منظور تضمین سپرده‌های اشخاص نزد مؤسسات اعتباری تا سقف معین، صندوق ضمانت سپرده‌ها، موضوع ماده (۹۵) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، با انجام اصلاحات و رعایت شرایط مذکور در این فصل، به فعالیت‌های خود ادامه می‌دهد. صندوق، نهاد عمومی غیردولتی است و مطابق این قانون، به فهرست نهادهای عمومی غیردولتی، موضوع قانون فهرست نهادهای مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۹ اضافه می‌شود.

ب. صندوق از استقلال مالی و سازمانی برخوردار است.

پ. ارکان صندوق عبارتند از:

۱. هیأت امناء؛

۲. هیأت مدیره؛

۳. هیأت عامل؛

۴. بازرس قانونی و حسابرس مستقل.

ت. هیأت عالی بانک مرکزی به‌موجب این قانون به‌عنوان هیأت امناء صندوق تعیین می‌شود. هیأت امناء، بالاترین مرجع سیاست‌گذاری، راهبری و نظارت بر عملکرد و حسن اجرای قوانین و مقررات در صندوق است.

ث. هیأت مدیره صندوق از پنج عضو به شرح زیر تشکیل می‌شود:

۱. چهار عضو غیراجرایی مورد تأیید هیأت امناء صندوق، دو نفر با پیشنهاد و

حکم رئیس کل و دو نفر با پیشنهاد و حکم وزیر امور اقتصادی و دارایی؛

۲. یک عضو اجرایی که توسط اعضای غیراجرایی به رئیس کل پیشنهاد می‌شود و پس از تأیید هیأت امناء صندوق با حکم رئیس کل به‌عنوان مدیرعامل صندوق منصوب می‌شود.

اعضاء هیأت مدیره صندوق بصورت تمام وقت و برای مدت پنج سال در صندوق مشغول بکار می‌شوند. اعضای غیراجرایی هیأت‌مدیره نمی‌توانند هیچ گونه سمت مدیریتی، کارشناسی، مشاوره‌ای یا نظایر آن به استثنای عضویت در کمیته‌های حاکمیت شرکتی را در صندوق بپذیرند. رئیس هیأت مدیره صندوق از میان اعضای غیر اجرایی هیأت مدیره و با رأی اکثریت اعضا انتخاب می‌شود.

ج. در اولین دور تشکیل هیأت مدیره صندوق و در ابتدای سال سوم؛ عضویت دو عضو غیراجرایی به قید قرعه پایان می‌یابد. انتخاب مجدد این افراد برای عضویت در هیأت‌مدیره بلامانع است.

چ. عزل هر یک از اعضای غیر اجرایی هیأت مدیره با درخواست مقام پیشنهاد دهنده آن عضو و تأیید هیأت امناء صندوق امکان‌پذیر است.

ح. اعضای هیأت‌مدیره و هیأت عامل صندوق مشمول ماده (۶۰) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۲/۸/۱۷ هستند. در مورد این اشخاص، محدودیت‌های مندرج در بندهای (ت) تا (خ) ماده مذکور فقط نسبت به مؤسسات اعتباری اعمال می‌شود. همچنین، بند (پ) ماده مذکور در مورد این اشخاص اعمال نمی‌شود.

خ. عزل مدیرعامل صندوق با درخواست اکثریت اعضای غیراجرایی، یا رئیس کل بانک مرکزی، و تأیید هیأت امناء صندوق امکان‌پذیر است.

د. تصدی هرگونه سمت در مؤسسات اعتباری به طور همزمان توسط اعضای هیأت‌مدیره، مدیرعامل و کلیه کارکنان صندوق ممنوع است.

ذ. مدیرعامل نماینده قانونی صندوق است و می‌تواند به‌نمایندگی صندوق در مراجع قضائی اقامه دعوی کند. مدیرعامل می‌تواند در چهارچوب اساسنامه صندوق برخی از وظائف و اختیارات خود را به اعضای هیأت عامل تفویض کند.

ر. توقف فعالیت یا انحلال صندوق فقط به موجب قانون امکان پذیر است.
ز. سایر اجزاء اساسنامه صندوق و هرگونه تغییر در آن، مشترکاً توسط رئیس کل و وزیر امور اقتصادی و دارائی، پس از مشورت با هیأت امنای صندوق، پیشنهاد می شود و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۲۵-

الف. عضویت کلیه مؤسسات اعتباری در صندوق الزامی است.
ب. سقف سپرده تضمین شده توسط صندوق، با پیشنهاد هیأت مدیره و تأیید هیأت امنای صندوق تعیین می شود و عنداللزوم مورد بازنگری قرار می گیرد.
پ. میزان حق عضویت مؤسسات اعتباری و نحوه محاسبه و پرداخت آن، با پیشنهاد هیأت مدیره و تأیید هیأت امنای صندوق تعیین می شود.
ت. پرداخت سپرده های تضمین شده سپرده گذاران با پیشنهاد معاون نظارت و تنظیم گری و تأیید هیأت امنای صندوق انجام می شود. صندوق موظف است حداکثر ظرف مدت سه روز از زمان تأیید هیأت امناء، سپرده های تضمین شده را به شیوه ای که هیأت امناء تعیین می کند، به سپرده گذاران پرداخت کند.
ث. صندوق به میزان بازپرداخت سپرده های سپرده گذاران، جزء بستانکاران مؤسسه اعتباری محسوب می شود. طلب صندوق در چهارچوب اولویت های مذکور در بند (ج) ماده (۳۵) از محل دارائی های مؤسسه اعتباری پرداخت می شود.
ج. مؤسسات اعتباری موظفند آمار، اطلاعات و گزارش های مورد نیاز صندوق را در اسرع وقت ارائه نمایند. همچنین، بانک مرکزی موظف است آمار، اطلاعات و گزارش های مرتبط با وظایف صندوق را با صندوق به اشتراک بگذارد.
چ. داده ها، اطلاعات و اسناد در اختیار صندوق مشمول قواعد محرمانگی موضوع ماده (۲۳) این قانون است.

ماده ۲۶-

الف. منابع مالی صندوق به شرح ذیل است:

۱. حق عضویت مشتمل بر:

- حق عضویت اولیه که میزان آن بر مبنای درصدی از سرمایه تأسیس مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود؛

- حق عضویت سالانه که بر مبنای درصدی از میزان سپرده‌های مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود؛

- حق عضویت خاص که بر مبنای میزان ریسک مؤسسه اعتباری تعیین می‌شود. میزان (درصدهای) حق عضویت اولیه و سالانه، و چهارچوب تعیین حق عضویت خاص براساس شاخص‌های مذکور در ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی، توسط هیأت مدیره صندوق پیشنهاد می‌شود و به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

۲. درآمد حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها در چهارچوب مصوب هیأت امناء؛

۳. تسهیلات دریافتی از بانک مرکزی و یا مؤسسات اعتباری؛

۴. جرمه‌های موضوع مواد (۲۳)، (۲۵) و (۶۰) قانون بانک مرکزی؛

۵. جرمه‌های موضوع این قانون؛

۶. سهام، عوائد سهام و حق تقدم موضوع بندهای (ج) و (د) این قانون؛

۷. سود خالص شرکت مدیریت دارائی‌ها؛

۸. کمک‌های مالی دولت به صورت بلاعوض یا قرض بدون سود؛

۹. وجوه دریافتی از هیئات تصفیه مؤسسات اعتباری منحل؛

۱۰. سایر منابع پس از تصویب هیأت مدیره و تأیید هیأت امناء صندوق.

ب. منابع صندوق نزد بانک مرکزی نگهداری می‌شود.

پ. هرگونه سهامداری و سپرده‌گذاری صندوق در مؤسسات اعتباری و مشارکت صندوق با مؤسسات اعتباری، به‌جز موارد استثنا شده در این قانون، ممنوع است.

ت. صندوق از پرداخت هرگونه مالیات معاف می‌باشد.

ث. حق عضویت پرداخت‌شده توسط مؤسسه اعتباری تحت هیچ شرایطی قابل برگشت نیست و به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی همان سال مؤسسه اعتباری منظور می‌گردد.

ج. در صورتی که منابع صندوق از کفایت لازم جهت ایفای تعهدات حال شده به

سپرده‌گذاران مشمول تضمین برخوردار نباشد، مؤسسات اعتباری مکلفند سهم مشخصی که توسط صندوق تعیین و ابلاغ می‌شود و متجاوز از دو برابر مبلغ آخرین حق عضویت سالانه نمی‌باشد را به صورت پیش‌پرداخت حق عضویت‌های آتی در اختیار صندوق قرار دهند.

چ. در صورتی که مؤسسه اعتباری حق عضویت صندوق را در زمان مقرر پرداخت نکند، بانک مرکزی موظف است ظرف مدت هفت روز کاری، مبلغ مزبور را به حساب صندوق واریز نموده و معادل آن، حساب مؤسسه اعتباری موردنظر را بدهکار می‌کند.

ح. مرجع رسیدگی به اختلافات صندوق و مؤسسات اعتباری، هیأت عالی است.

مبحث دوم: شرکت‌های ارزش‌گذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری

ماده ۲۷-

الف. شرکت ارزش‌گذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری با مجوز بانک مرکزی توسط کارشناسان رسمی دارای پروانه کارشناسی مرتبط (به تشخیص بانک مرکزی) از کانون کارشناسان رسمی دادگستری و مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه یا شرکتهای تامین سرمایه دارای مجوز ارزیابی دارایی‌های مالی از سازمان بورس و اوراق بهادار تأسیس می‌شود.

ب. صدور مجوز تأسیس و فعالیت شرکت‌های ارزش‌گذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری با رعایت مواد (۱) و (۷) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، منوط به تصویب اساسنامه آن‌ها توسط هیأت عالی است. احراز شرایط مؤسسين در حدود قوانین و بند (ث) این ماده توسط شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی است. اساسنامه نمونه شرکت‌های ارزش‌گذاری دارایی‌های مؤسسات اعتباری به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

پ. بانک مرکزی موظف است با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارائی ظرف مدت شش ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، روش‌های مجاز قیمت‌گذاری دارائی‌ها

و تعهدات مؤسسات اعتباری را به تفکیک دارایی‌های منقول و غیر منقول، تسهیلات پرداختی، سهام تحت تملک و انواع تعهدات، تهیه کرده و به تصویب هیات عالی برساند.

ت- از زمانی که هیأت عالی تعیین می‌کند، که بیشتر از هیجده ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون نخواهد بود، ارزش‌گذاری دارایی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری صرفاً توسط شرکت‌های موضوع این ماده انجام می‌شود.

ث- مؤسسين حقیقی شرکت‌های ارزش‌گذاری دارایی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری باید واجد شرایط زیر باشند:

۱. دارا بودن پروانه کارشناسی معتبر از کانون کارشناسان و مرکز وکلا و کارشناسان رسمی قوه قضائیه؛

۲. برخورداری از حداقل ۵ سال سابقه کارشناسی رسمی؛

۳. داشتن تجربه کافی در رسیدگی به پرونده‌های کارشناسی مؤسسات اعتباری (رعایت این شرط در مورد اکثریت مؤسسين لازم است)؛

۴. حسن شهرت، وثاقت و امانتداری؛

۵. نداشتن سابقه محکومیت مؤثر انتظامی در هیأت‌های انتظامی مربوط به مراجع صدور پروانه کارشناسی؛

۶. نداشتن سابقه محکومیت مؤثر کیفری.

ج. مؤسسين، هیأت مدیره، هیأت عامل و سایر کارکنان شرکت‌های ارزش‌گذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری نباید هیچگونه رابطه سهامداری، مدیریتی، مشاوره ای و استخدامی با موسسه اعتباری تحت ارزش‌گذاری و اشخاص مرتبط آن داشته باشند. عدم رعایت این بند موجب محکومیت به مجازات‌های مذکور در ماده (۳۳) قانون بانک مرکزی است.

چ. در صورتیکه هیأت مدیره یا هیأت تصفیه موسسه اعتباری نسبت به میزان ارزش‌گذاری انجام شده توسط شرکت ارزش‌گذاری دارایی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری معترض باشند، می‌توانند ارزش‌گذاری دارایی موردنظر را به یک شرکت

دیگر بسپارند. تغییر شرکت ارزش گذاری دارایی ها و تعهدات موسسات اعتباری تا دو نوبت مجاز است و آخرین ارزش گذاری معتبر خواهد بود.

ح. چنانچه هیأت مدیره یا هیأت تصفیه مؤسسه اعتباری یا معاون تنظیم گری و نظارت نسبت عملکرد شرکت ارزش گذاری دارایی ها و تعهدات موسسات اعتباری از حیث مطابقت فرآیند ارزش گذاری با قوانین، مقررات و دستورالعمل های ابلاغی بانک مرکزی اعتراض داشته باشند، می توانند به هیأت انتظامی بانک مرکزی شکایت کنند. شرکت های ارزش گذاری دارایی ها و تعهدات موسسات اعتباری، متناسب با نوع و میزان تخلف، مشمول مجازات موضوع ماده (۲۳) قانون بانک مرکزی می شوند.

خ. ارزش های تعیین شده توسط شرکت های موضوع این ماده می تواند در چهارچوب مصوب هیأت عالی، به عنوان قیمت پایه برای واگذاری دارائی های مؤسسات اعتباری مورد استفاده قرار گیرد.

مبحث سوم: شرکت مدیریت دارائی های شبکه بانکی

ماده ۲۸-

الف. شرکت مدیریت دارائی های شبکه بانکی، موضوع بند (پ) ماده (۸) قانون برنامه هفتم توسعه، که در این ماده به اختصار «شرکت» نامیده می شود، نهاد تخصصی وابسته به صندوق ضمانت سپرده ها است که وظیفه ارزشمندی سازی و واگذاری دارائی های مؤسسات اعتباری را برعهده دارد و سرمایه اولیه آن توسط صندوق ضمانت سپرده ها تأمین می شود. بند (پ) ماده (۸) قانون برنامه هفتم توسعه عیناً تنفیذ می شود.

ب. هیأت عالی به موجب این قانون به عنوان هیأت امنای «شرکت» تعیین می شود. پ. اعضای هیأت مدیره «شرکت» از میان اشخاص امین و مورد وثوق با حداقل پانزده سال تجربه مرتبط و مفید، توسط هیأت مدیره صندوق ضمانت سپرده ها پیشنهاد شده، و پس از تأیید هیأت امنای «شرکت»، با حکم رئیس کل منصوب می شوند.

ت. اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیران و کارکنان «شرکت» مشمول بندهای

(الف) و (ب) ماده (۶۰) قانون بانک مرکزی هستند.

ث. انتقال دارایی‌های مؤسسات اعتباری به «شرکت» در چهارچوب بند (ب) ماده (۸) قانون برنامه هفتم توسعه انجام می‌شود. بند مزبور، پس از اتمام زمان برنامه هفتم پیشرفت، همچنان نافذ خواهد بود.

ج. «شرکت» موظف است دارائی‌های دراختیار خود را به‌محض آماده شدن شرائط، در معرض واگذاری قرار دهد.

چ. «شرکت» می‌تواند دارائی‌های در اختیار خود را در قالب قرارداد فروش یا قرارداد اجاره به شرط تملیک واگذار کند. همچنین «شرکت» می‌تواند برخی از دارائی‌های دراختیار خود را که ارزشمندی آن‌ها نیاز به سرمایه‌گذاری و صرف هزینه زیاد دارد، در قالب قرارداد مشارکت کاهنده به سرمایه‌گذاران واگذار کند.

ح. واگذاری دارائی‌های دراختیار «شرکت»، اعم از این که در قالب قرارداد فروش، قرارداد اجاره به شرط تملیک یا قرارداد مشارکت کاهنده انجام شود، باید از طریق مزایده عمومی، به‌صورت کاملاً شفاف و به قیمت رقابتی انجام شود. واگذاری از طریق مذاکره، پس از دو نوبت برگزاری مزایده و تأیید شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی بلامانع است.

خ. پس از انتقال دارائی‌های مؤسسه اعتباری به «شرکت» و تا زمان واگذاری آن‌ها در قالب قراردادهای مذکور در بند (ج)، «شرکت» می‌تواند نگهداری، بهره‌برداری یا مدیریت دارائی‌های انتقال‌یافته را در قالب قراردادهای موقت به همان مؤسسه اعتباری واگذار کند.

د. رسیدگی به دعاوی «شرکت» در مراجع قضایی فوراً و خارج از نوبت صورت می‌گیرد. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دادستان‌های سراسر کشور و سایر دستگاه‌های اجرائی، نظارتی و قضائی به-تشیخ و درخواست معاون تنظیم‌گری و نظارت- موظف به همکاری با «شرکت» برای خلع ید از متصرفین غیرقانونی و رفع موانع ارزشمندی و فروش دارائی‌های در اختیار «شرکت» هستند.

د. انحلال «شرکت» فقط به موجب قانون امکان پذیر است.
ر. «شرکت» از پرداخت مالیات بر نقل و انتقال، مالیات بر سود و مالیات بر عائدی سرمایه معاف است.
ز. سایر اجزاء اساسنامه «شرکت» با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارائی و بانک مرکزی تهیه و پس از تأیید هیأت عالی، به تصویب هیأت وزیران می رسد.

مبحث چهارم: قانون مؤسسات اعتباری

ماده ۲۹-

الف. به منظور کمک به پیشرفت حرفه بانکداری و ترویج بانکداری اسلامی، ارتقاء دانش حرفه‌ای مدیران و کارکنان مؤسسات اعتباری، تهیه برنامه‌های لازم به منظور التزام اعضای کانون به رعایت قوانین و مقررات، برقراری سیستم‌های کنترل داخلی، احترام به اخلاق حرفه‌ای و تأکید بر ارائه گزارش‌های شفاف و منصفانه و اعلام موارد عملکرد غیرحرفه‌ای اعضای به بانک مرکزی، ارائه پیشنهاد برای تدوین ضوابط و استانداردهای حرفه‌ای و انضباطی به بانک مرکزی، ارائه پیشنهاد به بانک مرکزی در خصوص رتبه‌بندی مؤسسات اعتباری و رسیدگی به اختلافات بین اعضا، و اختلافات میان آن‌ها با مشتریان، کانون مؤسسات اعتباری تشکیل می شود.
عضویت تمامی مؤسسات اعتباری در کانون مؤسسات اعتباری الزامی است.

ب. کانون مؤسسات اعتباری، دارای شخصیت حقوقی مستقل و برخوردار از استقلال مالی می باشد و به موجب اساسنامه‌ای که به تصویب هیأت عالی می رسد، اداره می شود. هزینه کانون از محل حق عضویت پرداختی اعضا تأمین می شود. اعضای هیأت مدیره و دبیرکل کانون در چهارچوب اساسنامه انتخاب، و پس از تأیید صلاحیت توسط هیأت عالی، با حکم رئیس کل بانک مرکزی منصوب می شوند.

پ. کانون مؤسسات اعتباری موظف است مطابق اساسنامه خود، حداقل یک هیأت داور، با ترتیبات و شرایط مذکور در اساسنامه تشکیل دهد. کانون مؤسسات اعتباری می تواند در صورت نیاز، تعداد بیشتری هیأت داور تشکیل دهد.

ت. اختلافات فیما بین مؤسسات اعتباری ابتدا باید در هیأت داور مورد بررسی قرار

گیرد. در صورت عدم سازش، یا عدم موافقت هریک از طرفین با نظر هیأت داورى، موضوع در شعب ویژه رسیدگی به اختلافات بانكى، موضوع ماده (۳۵) قانون بانك مركزى قابل طرح است.

ث. هیأت داورى موظف است در صورت درخواست مشتری، اختلاف میان مشتری و مؤسسه اعتبارى را بررسى نموده و برای ایجاد سازش تلاش کند. در صورت عدم سازش، یا عدم موافقت هریک از طرفین با نظر هیأت داورى، موضوع در شعب ویژه رسیدگی به اختلافات بانكى، موضوع ماده (۳۵) قانون بانك مركزى قابل طرح است. مراجعه مشتری به هیأت داورى اختیاری است. مشتری می تواند بدون مراجعه به هیأت داورى، یا قبل از بررسى موضوع توسط هیأت داورى و اعلام نظر هیأت، مستقیماً به شعب ویژه رسیدگی به اختلافات بانكى مراجعه و علیه مؤسسه اعتبارى طرح دعوى کند؛ لکن در صورت درخواست مشتری، هیأت داورى حق استنكاف از بررسى اختلاف میان مشتری و مؤسسه اعتبارى را نخواهد داشت.

ج. هیأت داورى اجازه دریافت هیچگونه وجهى از مشتریان مؤسسات اعتبارى بابت بررسى اختلافات فیما بین آنها با مؤسسات اعتبارى ندارد؛ لکن می تواند از مؤسسات اعتبارى بابت بررسى اختلافات فیما بین آنها با یکدیگر یا با مشتریان، مطابق تعرفه- اى که به تصویب هیأت مدیره قانون و تأیید رئیس كل مى رسد، مبلغى به عنوان هزینه داورى دریافت کند.

مبحث ششم: صندوق های قرض الحسنه

ماده ۳۰-

الف. بانك مركزى موظف به حمایت حقوقى، فنى و اعتبارى از صندوق های قرض- الحسنه اى است که مطابق این ماده مجوز تأسیس و فعالیت دریافت کرده اند. چگونگی حمایت از صندوق های قرض الحسنه به تصویب هیأت عالى مى رسد.

ب. تأسیس و فعالیت انواع صندوق قرض الحسنه فقط با مجوز بانك مركزى امکان پذیر است.

پ. اساسنامه صندوق قرض الحسنه باید مطابق اساسنامه نمونه که به تأیید هیأت

عالی رسیده است، تنظیم شود. بانک مرکزی موظف است اساسنامه نمونه و سایر مدارک مورد نیاز برای دریافت مجوز تأسیس صندوق قرض الحسنه کوچک، متوسط و بزرگ را در درگاه ملی مجوزها اعلام کند. درخواست تأسیس صندوق قرض الحسنه باید به ترتیبی که بانک مرکزی اعلام می کند در درگاه ملی مجوزها ثبت شود. بانک مرکزی موظف است حداکثر چهار ماه پس از ثبت درخواست، مجوز تأسیس صندوق قرض الحسنه را صادر نموده یا دلایل عدم صدور مجوز را از طریق درگاه ملی مجوزها به اطلاع متقاضیان برساند.

تبصره ۱- منظور از صندوق قرض الحسنه کوچک، متوسط و بزرگ در این قانون به- شرح زیر است:

- صندوق قرض الحسنه کوچک، صندوق تک شعبه‌ای است که منابع آن، حداکثر صد برابر سقف موضوع بند (ب) ماده (۲۵) این قانون است. سرمایه ثبتی صندوق قرض الحسنه کوچک نباید از یک صدم منابع آن کمتر باشد.

- صندوق قرض الحسنه متوسط صندوق تک شعبه‌ای است که منابع آن، بیشتر از صد برابر و کمتر از پانصد برابر سقف موضوع بند (ب) ماده (۲۵) این قانون است. سرمایه ثبتی صندوق قرض الحسنه متوسط نباید از یک هشتم منابع آن کمتر باشد.

- صندوق قرض الحسنه بزرگ صندوق تک شعبه‌ای است که منابع آن، حداقل پانصد و حداکثر چهار هزار برابر سقف موضوع بند (ب) ماده (۲۵) این قانون است. سرمایه ثبتی صندوق قرض الحسنه بزرگ نباید از یک پنجاهم منابع آن کمتر باشد.

تبصره ۲- صندوق‌های قرض الحسنه چند شعبه‌ای، یا صندوق‌هایی که منابع آن‌ها بیشتر از چهار هزار برابر سقف موضوع بند (ب) ماده (۲۵) باشند، از نظر این قانون، صندوق خاص نامیده می‌شوند. صندوق‌های خاص از حیث چگونگی درخواست مجوز تأسیس و فعالیت، سقف منابع، سرمایه ثبتی مورد نیاز، نسبت کفایت سرمایه و سایر الزامات نظارتی، تابع دستورالعمل و بزه‌ای هستند که به تصویب هیأت عالی

می‌رسد.

ت. صندوق‌های قرض‌الحسنه تحت هیچ شرایطی اجازه ورود به فعالیت تجاری را ندارند و نمی‌توانند هیچ نوع عملیات بانکی غیر از قرض‌الحسنه را انجام دهد.

ث. نظارت بر صندوق‌های قرض‌الحسنه برعهده بانک مرکزی است. بانک مرکزی می‌تواند نظارت بر صندوق‌های قرض‌الحسنه کوچک و متوسط را مطابق دستورالعملی که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، به «اشخاص تحت نظارت» خود، از جمله سازمان اقتصاد اسلامی و کانون‌های صندوق‌های قرض‌الحسنه که مطابق جزء (۲) بند (خ) ماده (۹) قانون برنامه هفتم پیشرفت تحت نظارت بانک مرکزی تشکیل می‌شود، واگذار کند. نظارت بر صندوق‌های بزرگ و خاص باید مستقیماً توسط بانک مرکزی انجام شود.

ج. صندوق‌های قرض‌الحسنه موظفند کلیه دریافت‌ها و پرداخت‌های خود را از طریق حساب‌های بانکی مورد تأیید بانک مرکزی انجام دهند. هرگونه دریافت یا پرداخت از طرقی غیر از حساب‌های مذکور، ممنوع است. پرونده صندوق متخلف به هیأت انتظامی بانک مرکزی ارجاع می‌شود.

چ. صندوق‌های قرض‌الحسنه موظفند داده‌های مرتبط با دریافت و بازپرداخت سپرده، پرداخت تسهیلات و دریافت اقساط، پر و داخت‌های مرتبط با هزینه‌های جاری صندوق و سایر دریافت‌ها و پرداخت‌ها را بر روی سامانه یک‌پارچه‌ای که به‌همین منظور توسط بانک مرکزی ایجاد و مدیریت می‌شود، ثبت کنند؛ یا داده‌های مذکور را به‌ترتیب دیگری که بانک مرکزی اعلام می‌کند، در دسترس آن بانک قرار دهند.

ح. سایر احکام مرتبط با صندوق‌های قرض‌الحسنه در چهارچوب این قانون و قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت عالی می‌رسد.

خ. صندوق‌های قرض‌الحسنه موظفند احکام مذکور در این ماده و دستورالعمل‌های بانک مرکزی را رعایت کنند. پرونده صندوق قرض‌الحسنه متخلف توسط معاون تنظیم‌گری و نظارت در چهارچوب مواد (۲۲) و (۲۳) قانون بانک مرکزی به هیأت انتظامی بانک مرکزی ارجاع می‌شود.

د. صندوق‌های قرض‌الحسنه‌ای که تا قبل از تصویب قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی مصوب ۱۳۸۳ از مرجعی غیر از بانک مرکزی مجوز دریافت کرده‌اند و در زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون به فعالیت اشتغال دارند، موظفند ضمن اجرای احکام مذکور (ت)، (چ) و (ح) این ماده، مطابق برنامه‌ای که به تصویب هیأت عالی می‌رسد، حداکثر هیجده ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، اساسنامه خود را مطابق اساسنامه نمونه بانک مرکزی بازنگری کرده و در درگاه ملی مجوزها بارگذاری کنند. صندوق‌های یادشده باید حداکثر ظرف مدت سه سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، خود را با سایر احکام مذکور در این ماده تطبیق دهند.

فصل دهم: بازسازی و گزیر مؤسسات اعتباری

مبحث اول: بازسازی

ماده ۳۱-

الف. کلیه مؤسسات اعتباری موظفند تا پایان شهریور ماه هر سال نسبت به تهیه «برنامه بازسازی مؤسسه اعتباری» در چهارچوب ماده (۲۹) قانون بانک مرکزی و مطابق با الگو و دستورالعمل ابلاغی بانک مرکزی اقدام، و آن را به بانک مرکزی تسلیم کنند. هدف از برنامه بازسازی، تمهید آمادگی‌های لازم برای بازسازی مؤسسه اعتباری، در صورت خارج شدن نسبت‌های احتیاطی مذکور در ماده (۲۰) قانون بانک مرکزی از حدود مجاز است. برنامه بازسازی مؤسسات اعتباری باید به تصویب شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی برسد. مؤسسات اعتباری موظفند پس از وقوع هرگونه تغییرات در ساختار حقوقی و اداری و وضعیت مالی و عملیاتی مؤسسه اعتباری که به تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت، دارای تاثیر قابل توجه بر کسب و کار مؤسسه اعتباری است، برنامه بازسازی خود را به‌روزرسانی کرده و به بانک مرکزی تسلیم کنند.

ب. مؤسسه اعتباری موظف است به‌محض ابلاغ معاون تنظیم‌گری و نظارت، اجرای برنامه بازسازی را آغاز کند. معاون تنظیم‌گری و نظارت موظف است در

دوران بازسازی مؤسسه اعتباری، برای آن مؤسسه ناظر مقیم منصوب کند. ناظر مقیم نماینده تام‌الاختیار بانک مرکزی در مؤسسه اعتباری تحت سرپرستی است و حق حضور استطلاعی در مجمع عمومی، جلسات هیأت مدیره، کمیته‌های حاکمیت شرکتی، هیأت عامل و سایر جلسات مؤسسه اعتباری را دارد. مؤسسه اعتباری و کلیه سهامداران، مدیران و کارکنان آن موظفند اطلاعات و اسناد مورد درخواست ناظر مقیم را در اختیار وی قرار دهند. ناظر مقیم تحت هیچ شرائطی حق مداخله در تصمیمات و امور اجرائی مؤسسه اعتباری تحت بازسازی را ندارد. پ. در صورتی که مؤسسه اعتباری از اجرای داوطلبانه برنامه بازسازی استنکاف کرده یا حسب گزارش ناظر مقیم یا تشخیص معاون تنظیم‌گری و نظارت، آن را به‌طور کامل یا مؤثر اجراء نکند، رئیس کل موظف است مطابق ماده (۳۰) قانون بانک مرکزی، سلب اختیارات مجمع عمومی، هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری و تعیین هیأت سرپرستی موقت برای آن را در دستور کار هیأت عالی قرار دهد. هیأت سرپرستی موقت موظف است برنامه بازسازی مؤسسه اعتباری را به‌موقع اجرا بگذارد.

ت. علاوه بر مورد مذکور در بند (ب) این ماده، در صورت وقوع هریک از موارد زیر، رئیس کل موظف است مطابق ماده (۳۰) قانون بانک مرکزی، سلب اختیارات مجمع عمومی، هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری و تعیین هیأت سرپرستی موقت برای آن را از هیأت عالی درخواست کند:

۱. نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری در وضعیت «به‌شدت بحرانی» یا «بحرانی» قرار گرفته باشد؛

۲. نسبت کفایت سرمایه مؤسسه اعتباری در وضعیت «نامناسب» قرار گرفته باشد، اما ظن قوی وجود داشته باشد که در آینده نزدیک، نسبت مزبور در وضعیت «بحرانی» یا «به‌شدت بحرانی» قرار خواهد گرفت؛

۳. مؤسسه اعتباری با مشکل کمبود نقدینگی مواجه شده یا شواهد و قرائنی دال بر مواجه شدن مؤسسه اعتباری به مشکل کمبود نقدینگی وجود داشته

باشد. منظور از مشکل کمبود نقدینگی این است که مؤسسه اعتباری برای پرداخت دیون و انجام تعهدات خود، راهی جز استفاده از تسهیلات اضطراری موضوع بند (ب) ماده (۴۵) قانون بانک مرکزی نداشته باشد؛ ۴. میزان زیان انباشته مؤسسه اعتباری به نصف سرمایه آن رسیده و مجمع عمومی مؤسسه اعتباری برای افزایش سرمایه تشکیل نشده یا مجمع عمومی به افزایش سرمایه به میزان موردنظر بانک مرکزی رأی نداده باشد؛ ۵. رئیس کل به هر دلیل دیگری اطمینان حاصل نماید که اداره مؤسسه اعتباری و فعالیت‌های آن با مدیریت فعلی، ثبات و سلامت مؤسسه اعتباری و نظام بانکی کشور به مخاطره انداخته یا خواهد انداخت.

ث. رئیس کل موظف است گزارش وضعیت ثبات و سلامت موسسات اعتباری، مشتمل بر وضعیت نسبت کفایت سرمایه و مانده اضافه برداشت آن‌ها را به همراه گزارش چگونگی استفاده از اختیارات موضوع این ماده، به صورت ماهانه به رؤسای قوای سه گانه، وزیر امور اقتصادی و دارایی و سایر اعضای هیأت عالی ارائه کند.

مبحث دوم: گزیر

ماده ۳۲-

الف. صندوق ضمانت سپرده‌ها به عنوان مدیر گزیر مؤسسات اعتباری موظف است برای مؤسسات اعتباری که در حال اجرای برنامه بازسازی -توسط هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، یا هیأت سرپرستی موقت- هستند، حداکثر ظرف مدت سه ماه از زمان شروع برنامه بازسازی، مطابق الگوی مصوب هیأت عالی، برنامه گزیر تهیه نموده و به معاون تنظیم‌گری و نظارت تسلیم کند.

ب. برنامه گزیر مؤسسه اعتباری باید مشتمل بر موارد زیر باشد:

۱. تبیین دقیق و جامعی از شرایط و محیط داخلی و بیرونی مؤسسه اعتباری؛
۲. برآورد قابل قبولی از مقدار، ترکیب و درجه نقدشوندگی دارایی‌های مؤسسه اعتباری؛

۳. گزارش بدهی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری و طبقه‌بندی آن‌ها؛
۴. تعیین روش‌های گزیر قابل استفاده از میان روش‌های مذکور در ماده (۳۴) در صورت ورود مؤسسه اعتباری به مرحله گزیر، و تحلیل دقیق هزینه و فائده هریک از روش‌ها؛
۵. چگونگی ارزش‌گذاری مؤسسه اعتباری و اموال و دارایی‌های آن در صورت ورود به مرحله گزیر؛
۶. اقدامات لازم برای حصول اطمینان از تداوم فعالیت‌های اصلی مؤسسه اعتباری طی دوره اجرای گزیر، که تعطیل شدن آن‌ها موجب اخلال در نظام بانکی کشور خواهد شد؛
۷. نحوه اطلاع رسانی فرایند گزیر به ذی‌نفعان.
- پ. برنامه‌ی گزیر نباید مشتمل بر مفروضات ذیل باشد:
۱. امکان اتکاء به منابع دولتی؛
  ۲. امکان اتکاء به منابع و نقدینگی بانک مرکزی.
- ت. برنامه گزیر مؤسسات اعتباری باید به تصویب هیأت عالی برسد.
- ث. سهامداران و مدیران سابق و فعلی، سهامداران و اعضای هیأت سرپرستی موقت مؤسسه اعتباری موظفند کلیه اطلاعات، اسناد و دسترسی‌های موردنیاز را در اختیار صندوق ضمانت سپرده‌ها قرار دهند. نمایندگان صندوق ضمانت سپرده‌ها می‌توانند در دوره بازسازی مؤسسه اعتباری، برای تهیه برنامه گزیر در مؤسسه اعتباری، در آن مؤسسه مستقر شوند؛ لکن حق مداخله در امور جاری مؤسسه اعتباری درحال بازسازی را ندارند.
- تبصره- کلیه مؤسسات اعتباری موظفند حداکثر هر سه سال یک‌بار، یا هر زمان که معاون نظارت و تنظیم‌گری درخواست کند، «گزارش ارزیابی کیفیت دارایی‌های مؤسسه اعتباری» را توسط شرکت‌های ارزش‌گذاری دارایی‌ها و تعهدات مؤسسات اعتباری موضوع ماده (۲۷) این قانون تهیه و به بانک مرکزی تسلیم کنند. صندوق ضمانت سپرده‌ها می‌تواند برای تهیه برنامه گزیر مؤسسات اعتباری به گزارش

موضوع این تبصره، در صورتی که بیش از یک سال از تهیه آن نگذشته باشد، استناد کند.

اجرای گزیر

ج. چنانچه رئیس کل در دوره‌ای که مؤسسه اعتباری توسط هیأت سرپرستی موقت اداره می‌شود، یا قبل از آن، براساس گزارش معاون تنظیم‌گری و نظارت، هیأت سرپرستی موقت، یا صندوق ضمانت سپرده‌ها به این نتیجه برسد که اجرای برنامه بازسازی، منجر به اصلاح شاخص‌های ناظر به وضعیت سرمایه و نقدینگی مؤسسه اعتباری نخواهد شد، موظف است پیشنهاد گزیر مؤسسه اعتباری را پس از مشورت با شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی به هیأت‌عالی ارائه کند. هیأت‌عالی موظف است بلافاصله پس از دریافت گزارش رئیس کل، با برگزاری جلسات فوق‌العاده، گزارش مزبور را مورد بررسی قرار داده و تصمیم مقتضی اتخاذ کند. در صورت تصویب پیشنهاد رئیس کل توسط هیأت‌عالی، مؤسسه اعتباری وارد مرحله گزیر می‌شود.

چ. پس از ابلاغ مصوبه هیأت‌عالی مبنی بر گزیر مؤسسه اعتباری، صندوق ضمانت سپرده‌ها موظف است برای مؤسسه اعتباری در حال گزیر، «هیأت اجرائی گزیر» تشکیل دهد. هیأت اجرائی گزیر متشکل از سه یا پنج نفر متخصص بانکی امین و مورد وثوق، مشتمل بر مدیرعامل صندوق ضمانت سپرده‌ها است. در مورد مؤسسات اعتباری که توسط هیأت سرپرستی موقت اداره می‌شود، انتخاب اعضای هیأت سرپرستی موقت به‌عنوان اعضای هیأت اجرائی گزیر -در صورت دارا بودن شرایط لازم- بلامانع است. در هر حال، انتخاب اعضای هیأت اجرائی گزیر باید به تصویب هیأت مدیره صندوق ضمانت سپرده‌ها و تأیید رئیس کل برسد. مدیرعامل صندوق ضمانت سپرده‌ها، رئیس هیأت اجرائی گزیر مؤسسه اعتباری در حال گزیر است و می‌تواند با موافقت هیأت مدیره صندوق و تأیید رئیس کل، یک نفر از اعضای هیأت اجرائی گزیر را به‌عنوان جانشین خود در هیأت مذکور تعیین کند. در طول دوره گزیر، کلیه اختیارات مجمع عمومی مؤسسه در حال گزیر به هیأت‌عالی منتقل می‌شود و رئیس و اعضای هیأت اجرائی گزیر در حدود اختیارات و وظایف محوله، در مقابل

هیأت عالی بانک مرکزی پاسخگو هستند. عزل اعضای هیأت اجرایی گزیر با پیشنهاد رئیس کل و تأیید هیأت عالی امکان پذیر است.

ح. مدیران و کارکنان سابق و فعلی مؤسسه اعتباری و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی اعم از دولتی و غیر دولتی که به اموال، اسناد و اطلاعات مربوط به مؤسسه اعتباری در حال گزیر دسترسی دارند، از جمله قوه قضائیه و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، موظفند به درخواست رئیس هیأت اجرایی گزیر مؤسسه اعتباری، اموال، اسناد و اطلاعات مزبور را در اختیار هیأت اجرایی گزیر قرار دهند. مستتکف، به مجازات‌های درجه ۵ یا ۶ ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می شود.

وظائف و اختیارات هیأت اجرایی گزیر

ماده ۳۳-

الف. هیأت اجرایی گزیر از اختیارات زیر برخوردار است:

۱. کلیه اختیارات هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری در حال گزیر در

چهارچوب اساسنامه مؤسسه اعتباری و مصوبات هیأت عالی؛

۲. کلیه اختیارات مذکور در بند (الف) ماده (۳۱) قانون بانک مرکزی؛

۳. کلیه اختیارات مذکور در برنامه گزیر مؤسسه اعتباری که به تصویب هیأت

عالی رسیده است.

ب. هیأت اجرایی گزیر موظف است علاوه بر وظائفی که در اساسنامه مؤسسه

اعتباری در حال گزیر برای هیأت مدیره و هیأت عامل تعیین شده -در چهارچوب

مصوبات هیأت عالی-، بلافاصله پس از استقرار در مؤسسه اعتباری در حال گزیر

وظائف زیر را انجام دهد:

۱. فرایند ارزش گذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزیر را آغاز

نموده و مقدمات لازم برای اجرای برنامه گزیر مؤسسه اعتباری را که قبلاً به

تصویب هیأت عالی رسیده است، فراهم کند.

۲. در صورتی که برنامه گزیر مؤسسه اعتباری تهیه نشده باشد، یا هیأت

اجرایی گزیر تغییراتی را در برنامه گزیر مؤسسه اعتباری لازم بداند، برنامه

گزی‌ر یا تغییرات آن را به معاون تنظیم‌گری و نظارت پیشنهاد کند. هیأت عالی موظف است ظرف مدت ده روز، در خصوص پیشنهادهای ارائه شده توسط هیأت اجرائی گزی‌ر تصمیم‌گیری کند.

۳. برنامه گزی‌ر مؤسسه اعتباری را بدون اعلام عمومی قبلی و در کوتاه‌ترین زمان ممکن به اجرا بگذارد.

۴. گزارش اجرای برنامه گزی‌ر و وضعیت دارایی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزی‌ر را مستمراً -در فواصل موردنظر هیأت عالی- به معاون تنظیم‌گری و نظارت، رئیس کل و هیأت عالی ارائه کند.

۵. اجرای برنامه گزی‌ر را طی حداکثر دو سال با کمترین هزینه مالی و اجتماعی و با هدف صیانت از منافع سپرده‌گذاران، به‌ویژه سپرده‌گذاران خرد و سایر ذی‌نفعان، به اتمام برساند. تمدید زمان اجرای برنامه گزی‌ر با تصویب هیأت عالی برای دو دوره یک‌ساله دیگر بلامانع است.

روش‌های گزی‌ر

ماده ۳۴-

الف. هیأت اجرائی گزی‌ر می‌تواند استفاده از یک یا چند روش از روش‌های زیر را به هیأت عالی پیشنهاد دهد و پس از تصویب هیأت عالی، به اجرا بگذارد:

۱. تبدیل بدهی‌های ضمانت نشده مؤسسه اعتباری، از جمله «لوراق گواهی سپرده بلندمدت قابل تبدیل به سهام» موضوع بند (ژ) ماده (۴) این قانون، به سهام؛

۲. انتقال هم‌زمان تمام یا بخشی از دارائی‌ها و بدهی‌های مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر به یک مؤسسه اعتباری دیگر یا به «مؤسسه اعتباری انتقالی»؛

۳. جداکردن تمام یا بخشی از دارائی‌های بی‌کیفیت مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر و انتقال آن‌ها به شرکت مدیریت دارائی‌ها؛

۴. انتقال تمام یا بخشی از مطالبات بانک مرکزی از مؤسسه اعتباری به صندوق ضمانت سپرده‌ها؛ و تبدیل مطالبات انتقال‌یافته به سهام صندوق در

مؤسسه اعتباری؛

۵. فروش مؤسسه اعتباری در حال گزیر به صورت کامل، یا فروش بخش باقیمانده آن پس از اعمال سایر روش‌های گزیر، به یک مؤسسه اعتباری دیگر؛

۶. ادغام مؤسسه اعتباری در حال گزیر در یک مؤسسه اعتباری دیگر؛

۷. انحلال مؤسسه اعتباری در حال گزیر.

ب. هیأت اجرائی گزیر می‌تواند با هدف کاهش حجم زیان انباشته مؤسسه اعتباری، «اوراق گواهی سپرده بلندمدت قابل تبدیل به سهام» را به سهام تبدیل کند. این تبدیل، نیاز به اذن سهامداران، دارندگان «اوراق گواهی سپرده بلندمدت قابل تبدیل به سهام» و حکم مرجع قضائی ندارد. تبدیل سایر بدهی‌ها و تعهدات ضمانت نشده مؤسسه اعتباری، از جمله سپرده‌ها و مطالبات سهامداران مؤثر و سپرده‌ها و مطالبات «اشخاص مرتبط»، در صورتی که در اساسنامه یا قرارداد -حسب مورد- به آن تصریح نشده باشد، مستلزم اذن طلبکار یا حکم مرجع قضائی است. همچنین هیأت اجرائی گزیر می‌تواند ارزش اسمی سهام مؤسسه اعتباری را -با هدف کاهش حجم زیان انباشته آن- کاهش دهد.

پ. هیأت اجرائی گزیر می‌تواند تمام یا بخشی از دارائی‌های مؤسسه اعتباری در حال گزیر را به همراه تمام یا بخشی از بدهی‌ها و تعهدات آن، به یک مؤسسه اعتباری داوطلب واگذار نماید. در این روش، مجوز مؤسسه اعتباری در حال گزیر به مؤسسه اعتباری خریدار واگذار نمی‌شود. واگذاری دارائی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزیر در این روش باید از طریق مزایده، به صورت کاملاً شفاف و به قیمت رقابتی انجام شود. استفاده از سایر روش‌های واگذاری غیر از مزایده، مشروط به تأیید دوسوم اعضای هیأت عالی است. اهلیت مؤسسه اعتباری داوطلب برای خرید دارائی‌ها و پذیرش تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزیر، باید به تأیید هیأت عالی برسد.

ت. در صورتی که هیچ مؤسسه اعتباری، داوطلب خرید دارائی‌ها و پذیرش تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزیر نباشد، هیأت اجرائی گزیر می‌تواند برای این منظور،

«مؤسسه اعتباری انتقالی» تأسیس کند و تمام یا بخشی از دارائی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری درحال گزیر را به آن منتقل نماید. مؤسسه اعتباری انتقالی دارای شخصیت حقوقی مستقل است و توسط هیأت اجرایی گزیر تأسیس می‌شود. بانک مرکزی موظف است با درخواست هیأت اجرایی گزیر و تصویب هیأت عالی، مجوز تأسیس و فعالیت مؤسسه اعتباری انتقالی را صادر کند. صندوق ضمانت سپرده‌ها تنها سهامدار مؤسسه اعتباری انتقالی است. هیأت عالی می‌تواند به پیشنهاد معاون تنظیم‌گری و نظارت که مورد تأیید رئیس کل قرار گرفته باشد، مؤسسه اعتباری انتقالی را از رعایت برخی مقررات احتیاطی، الزامات حاکمیت شرکتی و تودیع سپرده قانونی مستثنی کند. مؤسسه اعتباری انتقالی حداکثر برای مدت سه سال می‌تواند فعالیت داشته باشد. تمدید این مدت با تصویب هیأت عالی حداکثر برای دو دوره یک‌ساله مجاز است. پس از انقضای مهلت‌های یادشده، مؤسسه اعتباری انتقالی باید به پیشنهاد هیأت اجرایی گزیر و تأیید هیأت عالی به یکی از صور زیر تعیین تکلیف شود:

۱. در یک مؤسسه اعتباری دیگر ادغام گردد.

۲. به سهامداران غیردولتی فروخته شود.

۳. پس از فروش کلیه دارائی‌ها و پرداخت یا تهاتر تعهدات، منحل گردد.

ث. هیأت اجرایی گزیر می‌تواند تمام یا بخشی از دارائی‌های بی‌کیفیت مؤسسه اعتباری درحال گزیر را جدا کرده و به شرکت مدیریت دارائی‌های بانکی موضوع بند (پ) ماده (۸) قانون برنامه هفتم توسعه منتقل کند. انتقال دارائی‌های مؤسسه اعتباری درحال گزیر به شرکت مدیریت دارائی‌های بانکی، با پیشنهاد هیأت اجرایی گزیر مؤسسه اعتباری و تأیید هیأت عالی انجام می‌شود. شرکت مدیریت دارائی‌ها با انتشار اوراق مالی اسلامی با ضمانت بانک مرکزی و تحویل آن به مؤسسات اعتباری درحال گزیر که دارائی‌های بی‌کیفیت آن‌ها را دریافت نموده است، در چهارچوب دستورالعملی که به تأیید هیأت عالی می‌رسد، با مؤسسات اعتباری مزبور تسویه حساب می‌کند. اوراق مالی اسلامی منتشره توسط شرکت مدیریت دارائی‌های بانکی

از قابلیت توثیق نزد بانک مرکزی برخوردار است. ضریب توثیق توسط هیأت عالی تعیین می‌شود. همچنین، هیأت اجرائی گزیر می‌تواند درمقابل دارائی‌های انتقال یافته به شرکت مدیریت دارائی‌ها، بخشی از بدهی‌های مؤسسه اعتباری درحال گزیر را، که انتقال آن‌ها منع قانونی ندارد، به شرکت مدیریت دارائی‌ها منتقل نماید.

ج. هیأت اجرائی گزیر می‌تواند با موافقت هیأت عالی، پس از انجام هریک از روش - های گزیر مذکور در بندهای (ب) تا (ث) یا بدون انجام آن‌ها، مؤسسه اعتباری درحال گزیر را (به‌همراه مجوز آن) مطابق این بند به یک مؤسسه اعتباری داوطلب واگذار کند، یا آن را مطابق بندهای (چ) و (ح) این ماده در یک مؤسسه اعتباری دیگر ادغام نموده یا منحل کند. فروش مؤسسه اعتباری درحال گزیر به مؤسسه اعتباری داوطلب باید از طریق مزایده عمومی، به‌صورت کاملاً شفاف و به قیمت رقابتی انجام شود. استفاده از سایر روش‌های واگذاری غیر از مزایده، منوط به تأیید دوسوم اعضای هیأت عالی است. در صورتی که از این روش برای گزیر مؤسسه اعتباری استفاده شود، مؤسسه اعتباری درحال گزیر با حفظ هویت حقوقی خود، به تملک مؤسسه اعتباری خریدار درمی‌آید. مؤسسه اعتباری خریدار سه سال فرصت دارد تا مؤسسه اعتباری درحال گزیر را به یکی از روش‌های زیر تعیین تکلیف نماید:

۱. مؤسسه اعتباری درحال گزیر را در خود ادغام کند؛

۲. سهام آن را از طریق عرضه در بورس به‌فروش برساند.

چ. هیأت اجرائی گزیر می‌تواند براساس قراردادی که با یک مؤسسه اعتباری داوطلب امضا می‌کند، مؤسسه اعتباری درحال گزیر را در مؤسسه اعتباری داوطلب ادغام کند. ادغام مؤسسه اعتباری درحال گزیر باید به تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده مؤسسه اعتباری پذیرنده ادغام و تأیید هیأت عالی برسد.

ح. هیأت اجرائی گزیر می‌تواند پیشنهاد انحلال مؤسسه اعتباری درحال گزیر - یا بخش باقیمانده آن، حسب مورد - را به هیأت عالی ارائه کند. در صورت تصویب انحلال مؤسسه اعتباری درحال گزیر توسط هیأت عالی، مراتب توسط بانک

مرکزی جهت ثبت به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام، و فرایند تصفیه مؤسسه اعتباری منحل مطابق ماده (۳۵) این قانون آغاز می‌شود.

فصل یازدهم: انحلال و تصفیه مؤسسات اعتباری

ماده ۳۵-

الف. در صورتی که انحلال مؤسسه اعتباری به تصویب هیأت عالی برسد، فرایند تصفیه با رعایت این قانون، و در موارد سکوت این قانون، با رعایت قانون تجارت، توسط هیأت تصفیه انجام می‌شود.

ب. هیأت تصفیه مؤسسه اعتباری از سه یا پنج نفر اشخاص امین و مورد وثوق به- پیشنهاد هیأت مدیره صندوق ضمانت سپرده‌ها، تأیید هیأت عالی و حکم معاون تنظیم‌گری و نظارت تشکیل می‌شود.

پ. پس از تصویب انحلال مؤسسه اعتباری توسط هیأت عالی و تشکیل هیأت تصفیه، هیأت تصفیه جایگزین هیأت اجرائی گزیر می‌شود، کلیه مجوزهای صادره توسط بانک مرکزی، خودبه‌خود ملغی می‌گردد و باید در همه‌جا، از عبارت «درحال تصفیه» در انتهای نام مؤسسه اعتباری استفاده شود. انجام هرگونه عملیات بانکی و تجاری، جز آنچه برای تصفیه مؤسسه اعتباری در حال تصفیه ضرورت دارد، ممنوع است.

ت. انحلال اختیاری مؤسسه اعتباری منوط به تصویب مجمع عمومی فوق‌العاده مؤسسه اعتباری و تأیید هیأت عالی است.

ث. مدت زمان انجام عملیات تصفیه، دو سال می‌باشد و در صورت تقاضای رئیس هیأت تصفیه و تأیید هیأت عالی حداکثر برای یک‌سال دیگر قابل تمدید است.

ج. در تصفیه بدهی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری درحال تصفیه، اولویت پرداخت با بستانکاران دارای وثیقه به‌میزان وثیقه آنهاست. پس از آن، سایر بستانکاران، به ترتیب زیر در اولویت پرداخت قرار دارند:

۱. هزینه‌های مربوط به بازسازی، گزیر، انحلال و تصفیه مؤسسه اعتباری و

- هزینه‌های دادرسی؛
۲. حقوق طلبکاران بابت فروش کالا یا خدمت به مؤسسه اعتباری و اجاره‌بها؛
۳. مطالبات کارکنان مؤسسه اعتباری بابت حقوق و مزایای ثابت به استثنای اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل؛
۴. سپرده‌های جاری؛
۵. سپرده‌های قرض‌الحسنه و پس‌انداز؛
۶. مطالبات صندوق ضمانت سپرده‌ها بابت پرداخت سپرده‌های ضمانت‌شده؛
۷. اصل مطالبات بانک مرکزی؛
۸. اصل سپرده‌های سرمایه‌گذاری عام تا زمان انحلال؛
۹. سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری عام تا زمان انحلال؛
۱۰. اصل سپرده دارندگان گواهی سپرده خاص در صورتی که مؤسسه اعتباری بازپرداخت آن را تعهد کرده باشد؛
۱۱. حق بیمه غیرتجاری؛
۱۲. مالیات؛
۱۳. مطالبات بانک مرکزی بابت سود و خسارت تأخیر تأدیه؛
۱۴. مطالبات اعضای هیأت مدیره و هیأت عامل مؤسسه اعتباری بابت حقوق و مزایای ثابت؛
۱۵. حقوق دارندگان اوراق تبعی؛
۱۶. حقوق سهامداران ممتاز غیرمقصر؛
۱۷. حقوق سهامداران عادی غیرمقصر؛
۱۸. حقوق سهامداران ممتاز مقصر؛
۱۹. حقوق سهامداران عادی مقصر.
- چ. پس از پرداخت بدهی‌ها و ایفای تعهدات بر اساس اولویت‌های تعیین شده در بند (الف)، اموال و وجوه باقی‌مانده به ترتیب مقرر در اساسنامه مؤسسه اعتباری، و در صورتی که اساسنامه در این خصوص تعیین تکلیف ننموده باشد، به نسبت سهام، بین

سهامداران تقسیم می‌شود.

ح. رئیس هیأت تصفیه موظف است پس از تصفیه کلیه بدهی‌های مؤسسه اعتباری و تعیین تکلیف دارائی‌های باقیمانده آن، ختم عملیات تصفیه را به صورت رسمی به معاون تنظیم‌گری و نظارت اعلام نموده و کلیه دفاتر، اسناد و مدارک مربوط را به بانک مرکزی تحویل دهد. پس از خاتمه عملیات تصفیه، مراتب باید حداکثر ظرف مدت یک ماه توسط رئیس هیأت تصفیه به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام و در روزنامه رسمی و روزنامه کثیرالانتشار تعیین شده در آخرین اساسنامه مؤسسه اعتباری منحل شده، آگهی شود.

خ. امور مربوط به تصفیه مؤسسات اعتباری، در مواردی که در این قانون آمده است، از شمول مفاد قانون تجارت و اصلاحیه‌های بعدی و سایر قوانین مغایر مستثنی بوده و فقط تابع این قانون است. مواردی که حکم آن در این قانون معین نشده، تابع قانون تجارت و اصلاحیه‌های بعدی آن و سایر قوانین مربوط می‌باشد.

تبصره ۱- چنانچه دارایی‌هایی از مؤسسه اعتباری به وثیقه گذاشته شده باشد، از محل عواید حاصل از فروش دارایی‌های مزبور، ابتدا حقوق مرتهن پرداخت می‌شود. در صورتی که طلب مرتهن بیش از عواید حاصل از فروش دارایی‌های فوق‌الذکر باشد مابه‌التفاوت طلب بر حسب اولویت‌های مقرر در این ماده پرداخت می‌گردد. چنانچه طلب مرتهن معادل یا کمتر از ارزش کارشناسی وثیقه باشد، مرتهن مکلف است به محض دریافت طلب خود، نسبت به آزادسازی وثیقه اقدام نماید.

تبصره ۲- تهاثر دارائی‌های مؤسسه اعتباری در حال تصفیه با بدهی‌های آن با تصویب هیأت تصفیه، و مشروط به عدم نقض اولویت‌های مذکور در این بند ماده مجاز است.

احکام متفرقه گزیر، انحلال و تصفیه مؤسسات اعتباری

ماده ۳۶-

الف. نحوه ارزش‌گذاری، فروش و واگذاری دارایی‌ها و تعهدات مؤسسه اعتباری در حال گزیر به موجب دستورالعملی است که توسط بانک مرکزی ابلاغ می‌شود.

ب. دعوای علیه هیأت اجرائی گزیر یا هیأت تصفیه به دلیل اقداماتی که در جریان

گزی‌ر یا تصفیه مؤسسه اعتباری در چهارچوب اختیارات قانونی خود انجام داده‌اند، باید به طرفیت بانک مرکزی مطرح شود.

پ. در صورتی که تصمیمات و اقدامات هیأت سرپرستی موقت، هیأت اجرائی گزی‌ر یا هیأت تصفیه منجر به ورود غیرقانونی زیان به اشخاص شده باشد، زیان وارده توسط بانک مرکزی جبران می‌شود. بانک مرکزی مکلف است در موارد تعدی و تفریط به تشخیص دادگاه، به اشخاصی که مرتکب تعدی یا تفریط شده‌اند، رجوع، یا علیه آنان اقامه دعوی نماید.

ت. در صورتی که به تشخیص مرجع قضائی در جریان سرپرستی موقت، گزی‌ر یا تصفیه مؤسسات اعتباری، تبانی صورت گرفته، یا به ضرر تمام یا بخشی از غرما، قراردادهایی منعقد شده‌باشد، یا اموالی حیف و میل شده‌باشد، مرتکب، مجرم شناخته شده و ضمن الزام به جبران ضرر و زیان وارده، طبق قانون مجازات می‌شود.

ث. دادستان کل کشور و دادستان‌های مراکز استان‌ها موظفند بلافاصله پس از اعلام بانک مرکزی یا رئیس هیأت اجرائی گزی‌ر، دارایی‌های زیر را توقیف نمایند. هرگونه معامله و نقل و انتقال دارایی‌های مزبور از زمان اعلام بانک مرکزی یا رئیس هیأت اجرائی گزی‌ر به دادستان کل کشور یا دادستان مرکز استان تا زمان صدور حکم قطعی دادگاه، ممنوع، باطل و بلااثر می‌باشد:

۱. دارایی‌هایی که سند آنها به‌نام مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر نیست؛ اما بانک مرکزی یا مدیر گزی‌ر مدعی هستند که دارایی‌های مزبور در واقع متعلق به مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر می‌باشد؛

۲. دارایی‌هایی که به‌نام سهامداران یا مدیران مقصر مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر نیست، اما بانک مرکزی یا مدیر گزی‌ر مدعی هستند که دارایی‌های مزبور در واقع متعلق به سهامداران یا مدیران مقصر مؤسسه اعتباری درحال گزی‌ر می‌باشد.

مرجع تشخیص تفسیر سهامداران یا مدیران مقصر، شعبه ویژه رسیدگی به اختلافات بانکی موضوع ماده (۳۵) قانون بانک مرکزی است. میزان مسئولیت هریک از سهامداران یا مدیران مقصر در جبران تعهدات و پرداخت بدهیهای بانک یا مؤسسه

اعتباری غیربانکی، با توجه به مسبب یا غیرمسبب بودن وی، توسط شعبه مذکور تعیین می‌شود. همچنین، کلیه دستگاه‌های اجرائی، نظارتی و قضائی موظفند با درخواست بانک مرکزی، برای شناسایی و ردیابی دارائی‌های موضوع این بند، و سایر دارائی‌های سهامداران و مدیران مقصر مؤسسه اعتباری درحال گزیر همکاری کنند.

ج. توقف عملیات بازسازی، گزیر و تصفیه، فقط با درخواست معاون نظارت و تنظیم‌گری، تأیید رئیس کل و تصویب هیأت عالی امکان پذیر است. طرح هرگونه دعوی از جمله دعوی سهامداران یا سایر ذی‌نفعان مؤسسه اعتباری درحال بازسازی، درحال گزیر یا درحال تصفیه در مراجع قضائی، منجر به توقف یا برگشت فرآیند بازسازی، گزیر یا تصفیه نمی‌شود.

چ. ادغام و انحلال مؤسسات اعتباری دولتی منوط به تصویب مجلس شورای اسلامی است.

ماده ۳۷-

از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، بندهای (ب)، (ج) و (د) ماده (۳۲)، بند (الف) ماده (۳۳)، بند (ب) ماده (۳۵) و بندهای (ب)، (د) و (ه) ماده (۴۱) قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛ جزء (۸) ماده (۲)، ماده (۳) به استثنای تبصره آن، و مواد (۴)، (۱۹) و (۲۷) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۶۲؛ لایحه قانونی اداره امور بانکها؛ ماده واحده قانون اجازه تاسیس بانکهای غیردولتی مصوب ۱۳۷۹؛ قانون تنظیم بازار متشکل پولی مصوب ۱۳۸۳/۱۰/۲۲؛ ماده (۱۹) و بند (ت) ماده (۲۱) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور؛ و تبصره (۲) ماده (۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۵ و اصلاحات بعدی آن نسخ می‌شود.